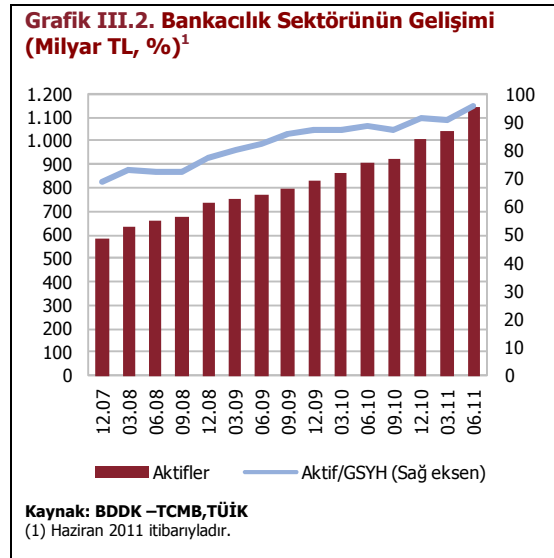
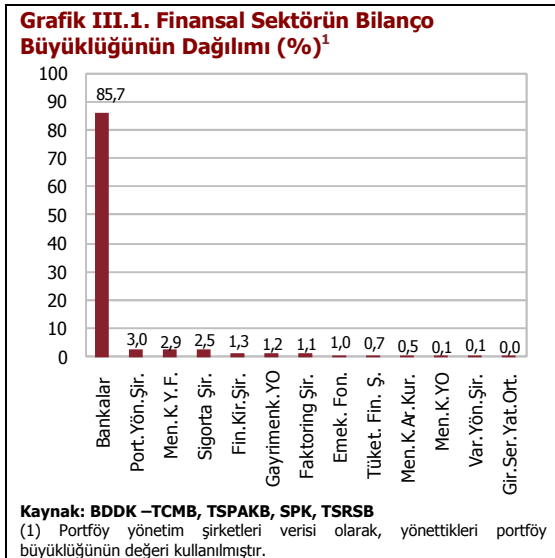

III. BANKACILIK SEKTÖRÜ GELİŞMELERİ VE RİSKLER

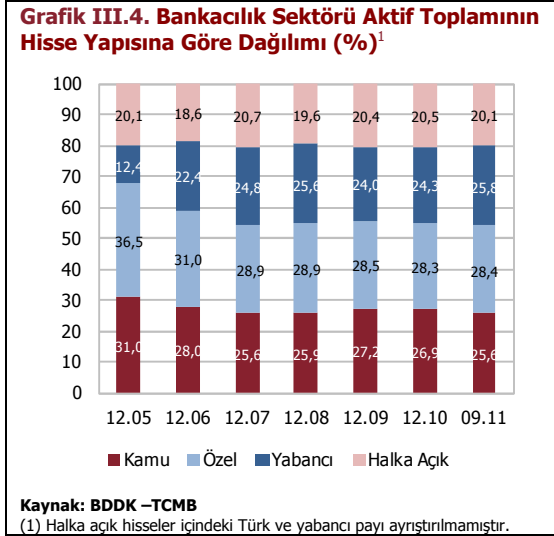
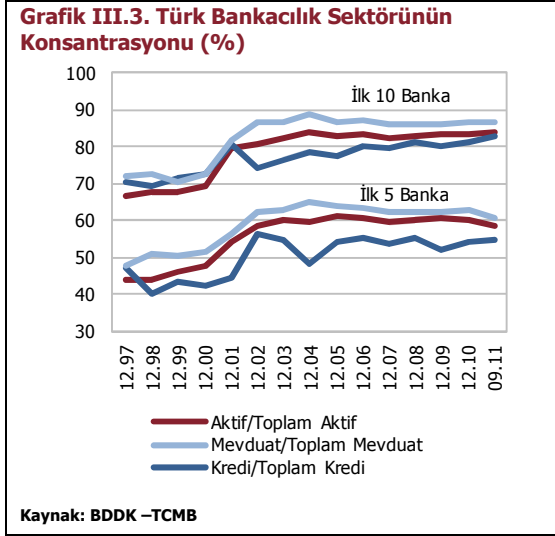
Avrupa merkezli borç krizinin derinleşmesi ve gelişmiş ülke ekonomilerinde toparlanmanın beklenenden daha yavaş gerçekleşmesi nedeniyle küresel ekonomiye dair artan belirsizliklere paralel olarak iktisadi faaliyette ivme kaybı gözlenmiştir. Söz konusu küresel gelişmelerin yanı sıra yurt içi iktisadi faaliyete ilişkin gelişmeler dikkate alınarak otoriteler tarafından gerekli tedbirler alınmış, TCMB tarafından piyasaya ihtiyacı olan likiditenin zamanında, kontrollü ve etkili bir şekilde sağlanabilmesi için etkin adımlar atılmıştır. Ülkemizde iktisadi faaliyette yılın ikinci çeyreğinden bu yana gözlenen yavaşlamaya ve kredi artışına ilişkin alınan tedbirlerin etkisinin kredi faizlerine yansımaya bağlı olarak kredi artış hızı makul seviyelere gerilemiştir. Ayrıca, istihdam koşullarındaki iyileşme finansal istikrara olumlu katkıda bulunmuş, hanehalkının ve firmaların borç ödeme kapasitesinin artmasıyla sektörün aktif kalitesi güçlenmiştir. Net faiz mârjındaki daralmanın sürmesi ve faiz dışı giderlerin artması bankaların kârlılığını olumsuz etkilemiştir. Ancak, ülkemiz bankacılık sektörünün sermaye yeterliliği rasyosu, yasal ve hedef rasyoların oldukça üzerinde gerçekleşmekte ve güçlü sermaye yapısını korumaktadır.

Ağırlıklı olarak bankacılık sektöründen oluşan Türk finans sektörü büyümesini sürdürmektedir. 2009 yılı sonundan bu yana büyümesini sürdüren ülkemiz finans sektörünün bilanço tutarı 2011 yılı Haziran ayında yıllık yüzde 25,3 büyüyerek 1.337 milyar TL'ye ulaşmış, bu tutarın GSYH'ye oranı ise yüzde 111,3 olarak gerçekleşmiştir. Sektör aktiflerinin yüzde 85,7'sini oluşturan bankaların payı geçen yılın aynı dönemine göre 0,5 puan artarken, diğer finansal kuruluşların payında önemli bir değişim bulunmamaktadır (Grafik III.1). Finansal sektörde ağırlığını koruyan bankacılık sektörünün toplam varlıkları, 2011 yılı Eylül ayında 2010 yıl sonuna göre nominal yüzde 20,6, reel yüzde 15,3 artarak 1.214 milyar TL'ye yükselmiştir. Böylece 2010 yılı sonunda yüzde 91,2 olan bankacılık sektörünün bilanço büyüklüğünün GSYH'ye oranı ise 2011 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 95,4'e yükselmiştir (Grafik III.2).

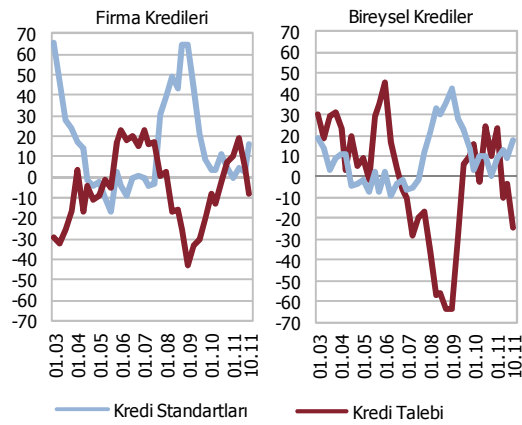
Bankacılık sektöründe 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla faaliyet gösteren 48 bankadan aktif büyüklüğü bakımından ilk 5'inin payı yüzde 58,8, ilk 10'unun payı ise yüzde 83,9'dur (Grafik III.3). Konsantrasyon mevduatlarda yoğun olarak gözlenirken, kredilerde daha düşüktür. Sektörde ödenmiş sermayedeki paylar esas alındığında, 2010 yılı sonunda yüzde 24,3 olan yabancı hissedarların aktif büyüklüğü

içindeki payı, 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 25,8 olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan, Merkezi Kayıt Kuruluşu verilerine göre, yüzde 17,2 olan halka açık paylar içindeki yabancı payları da eklendiğinde bankacılık sektöründeki yabancı payı yüzde 43'e ulaşmaktadır (Grafik III.4).

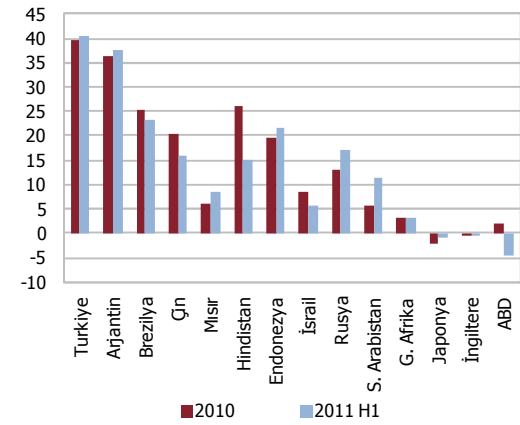
Avrupa ekonomilerinde yaşanan sorunlar nedeniyle küresel risk iştahındaki gerilemenin etkisiyle gelişmekte olan ülkelere olan sermaye akımları son dönemde yavaşlamakta ve küresel ekonomiye dair güvenin zayıf seyrini koruması nedeniyle gelişmiş ülke ekonomilerinde kredi talebindeki ivmelenmede yavaşlama gözlenmektedir.

Avrupa ekonomisinde yaşanan borç krizinin devam etmesi, ekonomide yaşanan sıkıntıların sosyal ve siyasal yansımaları ile gelişmiş ülkelerde süregelen finansal kırılganlıkların çözümünde yavaş kalınması, küresel büyümeye ilişkin beklentilerin kötüleşmesine neden olmaktadır. Bu gelişmelere bağlı olarak Avrupa ülkelerindeki firma kredilerine ve bireysel kredilere yönelik talep zayıf seyrini korumakta, kredi standartlarındaki sıkılaşma devam etmektedir (Grafik III.5). Yüksek büyüme sergileyen gelişmekte olan ülkelere, küresel ekonomiye dair belirsizliklerin artması ve risk iştahındaki bozulmaya paralel olarak sermaye akımları yavaşlamaktadır. Önümüzdeki dönemde de söz konusu yavaşlamanın bir süre daha devam edebileceği dikkate alındığında, krizin ardından gelişmekte olan ekonomilerde gözlenen hızlı kredi artışında bir miktar yavaşlama olması beklenmektedir (Grafik III.6).

Grafik III.5. Euro Alanındaki Kredi Standartları ve Talebi (Yüzde)^{1,2}

Kaynak: AMB, Euro Area Bank Lending Survey, Ekim 2011

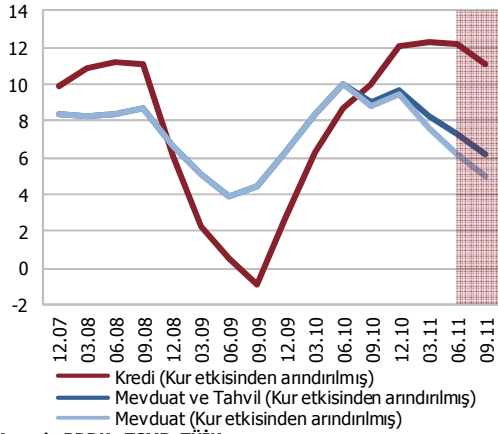
- (1) Kredi standartlarının negatif olması standartların gevşediğine, kredi talebinin pozitif olması ise kredi talebinin arttığına işaret etmektedir.
 (2) Bireysel kredi talebi konut kredilerine ilişkindir.

Grafik III.6. Kredilerin Yıllık Değişimi (%)

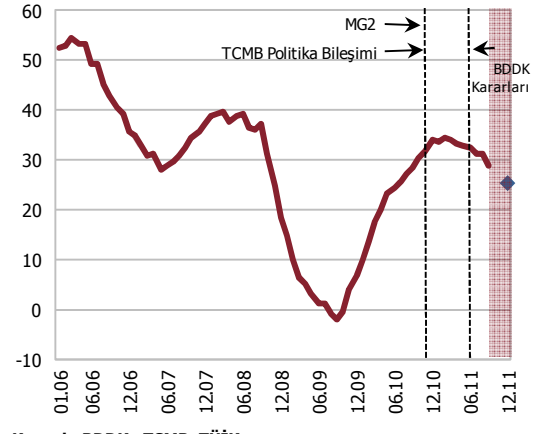
Kaynak: IMF, IFS

2011 H1 verisi, yılın ilk yarısındaki değişim yıllılıklarına göre bulunmuştur.

TCMB tarafından uygulanan politika bileşimi çerçevesinde alınan ihtiyati tedbirlerin yanı sıra, BDDK tarafından son dönemde uygulanan önlemlerin de etkisiyle kredilerin artış hızında yavaşlama gözlenmektedir. Ancak, küresel ekonomiye ilişkin belirsizliklerin artması ve gelişmekte olan ekonomilerde sermaye çıkışlarının gözlenmesi finansal istikrara ilişkin kaygıların gündemde kalmasına neden olmaktadır. 2011 yılı ilk yarısında yatay seyrini koruyan kur etkisinden arındırılmış kredilerdeki artışın GSYH'ye oranı yılın üçüncü çeyreğinde sınırlı bir yavaşlama göstermiştir. Diğer yandan, bankacılık sisteminin temel fon kaynağı olan mevduattaki artışın sınırlı kalması nedeniyle mevduat artışının GSYH'ye oranı gerilemeye devam etmektedir. Ancak, bankalarca ihraç edilen menkul kıymetlerin 2011 yılında kaydettiği hızlı artışın önümüzdeki dönemde de devam etmesi durumunda sektör, mevduatın, repo işlemlerinden elde edilen fonların ve yurt dışı bankalara borçların yanı sıra yeni bir fonlama kaynağına daha kavuşmuş olacaktır. Ayrıca, kredi ve mevduat artışının GSYH'ye oranı arasındaki fark tasarruf açığına işaret etmekte olup, banka menkul kıymetlerinin üçte ikisinin yurt içi piyasada ihraç edilmesi ve ağırlıklı olarak yerli yatırımcının portföyünde bulunması özel tasarrufların artması açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir (Grafik III.7). Makro finansal riskleri ve kredilere dair aşırı ısınma riskini azaltmak amacıyla TCMB tarafından alınan kararların, BDDK'nın tüketici kredisi artışına dair özel karşılık ve sermaye gereksinimine ilişkin aldığı önlemlerin (Kutu III.3) ve ivme kaybeden iktisadi faaliyetin etkisiyle yurt içi talepte son dönemde yavaşlama gözlenmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak kredi artış hızında da gerileme gözlenmekte olup, kur etkisinden arındırılmış kredilerde 2011 yılının ilk dokuz aylık döneminde gözlenen artış hızının yılın son çeyreğinde de sürmesi durumunda kur etkisinden arındırılmış yıllık kredi artışının yılsonunda yüzde 25 dolayında gerçekleşeceği öngörülmektedir (Grafik III.8).

Grafik III.7. Kredi ve Mevduat Artışı / GSYH (TGA Hariç, %) ^{1,2,3}**Kaynak: BDDK –TCMB, TÜİK**

- (1) Kur etkisinden arındırmak amacıyla kullanılan sepet değer krediler için yüzde 70 ABD doları ve yüzde 30 Euro'dan mevduat için ise yüzde 60 ABD doları ve yüzde 40 Euro döviz alış kurundan oluşmaktadır. Kur etkisinden arındırma işlemi Aralık 2007 - Eylül 2011 dönemindeki ortalama sepet kur kullanılmış olup, dövizde endeksli krediler YP krediler içinde değerlendirilmiştir.
- (2) 2011 yılı üçüncü çeyreğine ilişkin GSYH verisi tahmini değerdir.
- (3) Tahvil, bankalarca 2010 yılı Eylül ayında bu yana ihraç edilen menkul kıymetleri ifade etmektedir.

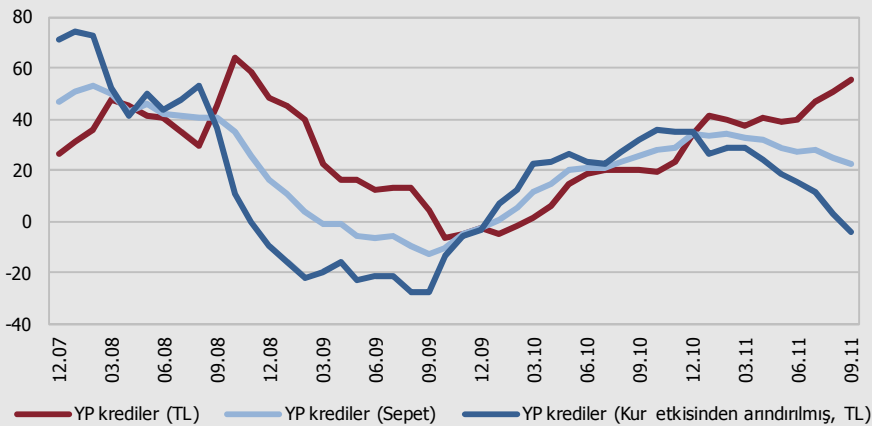
Grafik III.8. Kredilerin Yıllık Artış Hızı (% , TGA Hariç) ^{1,2,3}**Kaynak: BDDK –TCMB, TÜİK**

- (1) Mavi ile gösterilen değer 2011 yılsonuna ait tahmini değerdir.
- (2) Kur etkisinden arındırmak amacıyla kullanılan sepet değer yüzde 70 ABD doları ve yüzde 30 Euro'dan oluşmaktadır. Kur etkisinden arındırma işlemi Aralık 2007 - Eylül 2011 dönemindeki ortalama sepet kur kullanılmış olup, dövizde endeksli krediler YP krediler içinde değerlendirilmiştir.
- (3) MG2, FED tarafından 2010 yılı Kasım ayında uygulanmaya başlanan ikinci miktarsal genişlemeyi ifade etmektedir.

Kutu III.1. Yabancı Para Cinsinden Krediler ve Kur Etkisi

2011 yılı Eylül ayı itibarıyla bankacılık sistemi kredilerinin yüzde 34,1'i döviz cinsinden ya da dövizde endeksli olarak kullanılmaktadır. Ancak, bankalar, mali tablolarında yer alan bilgileri toplu olarak raporlayabilmek için döviz cinsinden ya da dövizde endeksli kredileri banka kurunu dikkate alarak TL cinsinden belirtmektedir.

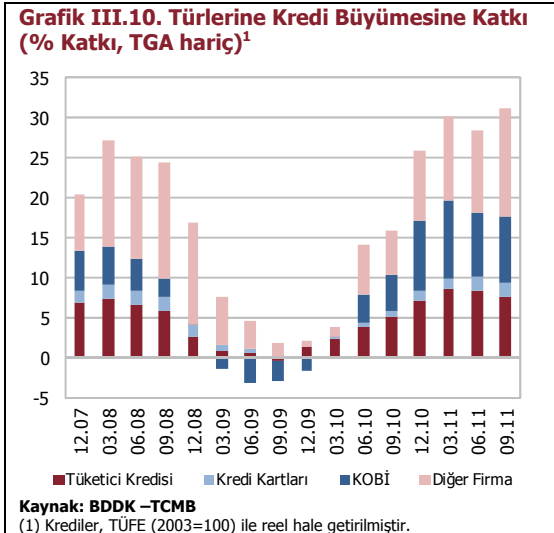
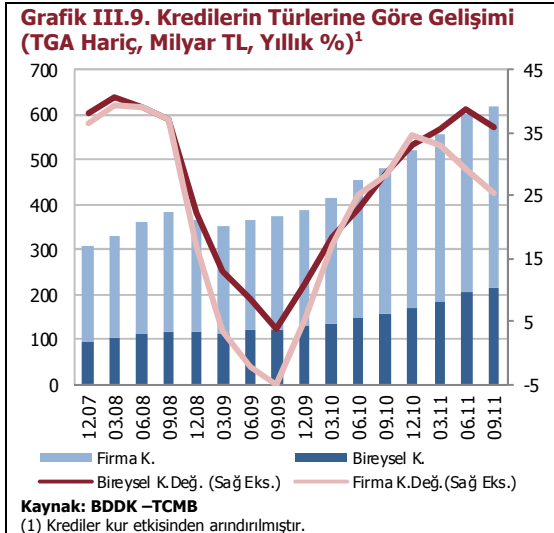
Ülkemizde dalgalı kur rejiminin uygulanması nedeniyle döviz kurunun aşağı ya da yukarı yönlü hareketlilik göstermesi, banka bilançosunda yer alan toplam kredi hacmini etkilemektedir. Son dönemde gözlemlendiği gibi döviz kurlarındaki hareketlilikle yabancı para cinsinden kredilerin TL karşılıkları, kur etkisiyle olması gerektiğinden daha farklı yönde/büyükükte değişim gösterebilmektedir. Bu nedenle döviz cinsinden kredilerin ilgili döviz cinsinden değerlendirilmesinin ya da TL cinsinden kredilerle birlikte incelenmesi durumunda kur etkisinden arındırılmasının faydalı olduğu düşünülmektedir. Bu yaklaşımın döviz cinsinden verisi bulunan diğer bilanço kalemleri için de uygulanmasının analizlerde etkinliği artıracığı düşünülmektedir.

Grafik 1. Kredi Hacmindeki Değişim (Yıllık % Değişim)**Kaynak: BDDK-TCMB**

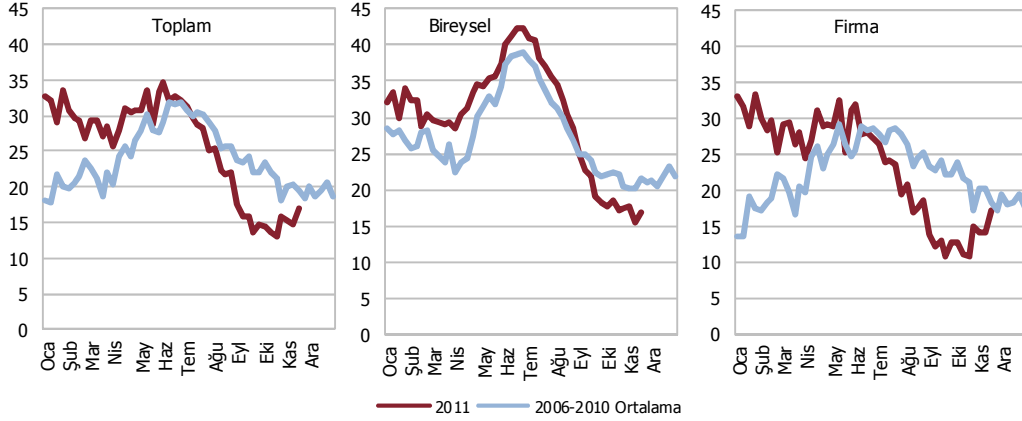
Grafikte görüldüğü üzere banka bilançosunda yer alan YP kredilerin (TL cinsinden) yıllık artış hızı, döviz

kurunda gözlenen değişimlerin de etkisiyle özellikle 2011 yılı üçüncü çeyreğinde ivmelenme sergilemektedir. Ancak, YP krediler ilgili dönemdeki döviz kuru kullanılarak döviz cinsinden incelendiğinde, 2010 yılı sonundan bu yana sepet cinsinden YP kredilerin yıllık artış hızında yavaşlama olduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle, toplam kredilerin artış hızı incelendiğinde YP kredilerin kur etkisinden arındırılarak dikkate alınması önem arz etmektedir. Döviz ve dövize endekli kredilerin kur etkisinden arındırılması durumunda, toplam kredi artış eğiliminin 2011 yılında sergilediği artış hızının sürmesi halinde yılsonunda yıllık kredi artışının yüzde 25 seviyesine yakınsaması beklenmektedir.

Otoriteler tarafından alınan tedbirlerin etkisiyle kredi artış hızı yavaşlamaktadır. Kur etkisinden arındırılmış firma kredileri ve bireysel kredilerin artışında ivme kaybı gözlenmektedir (Grafik III.9). 2011 yılı Eylül ayında kredilerdeki yüzde 31 oranındaki yıllık reel artışın 7,7 puanı tüketici, 8,2 puanı KOBİ ve 13,5 puanı diğer firma kredilerinden kaynaklanmaktadır (Grafik III.10). Yılsonuna göre ise toplam kredilerde yüzde 20,3 oranında reel artış yaşanırken, söz konusu artış özellikle ihtiyaç kredilerindeki ivmelenme nedeniyle tüketici kredilerinde ve diğer firma kredilerinde sektör ortalamasının üzerine çıkmıştır. Ancak, KOBİ kredileri ile diğer firma kredileri kur etkisinden arındırılmış olarak incelendiğinde, söz konusu kredilerin büyümeye olan katkılarının yılsonuna göre gerilediği dikkat çekmektedir.

Kredilerin yıllık artış eğilimi geçmiş dönem ortalamalarının altına düşmüştür. Kur etkisinden arındırılmış kredilerin artış hızı firma kredilerinde yılın üçüncü çeyreğinde, bireysel kredilerde ise gecikmeli olarak 2011 yılı Eylül ayından itibaren geçmiş dönem ortalamalarının altına düşmüştür. Bu gelişimde BDDK tarafından atılan adımların ve maliye politikasındaki sıkı duruşun TCMB tarafından uygulanan politika bileşimi kapsamında alınan önlemleri desteklemesi etkili olmuştur (Grafik III.11). Ancak, son dönemde iç ve dış talepte yaşanan dengelenmenin istikrarlı olarak devamı için özellikle tüketici kredilerindeki mevcut eğilimin sürdürülmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Grafik III.11. Kur Etkisinden Arındırılmış Kredilerin Gelişimi (%)¹**Kaynak: BDDK – TCMB**

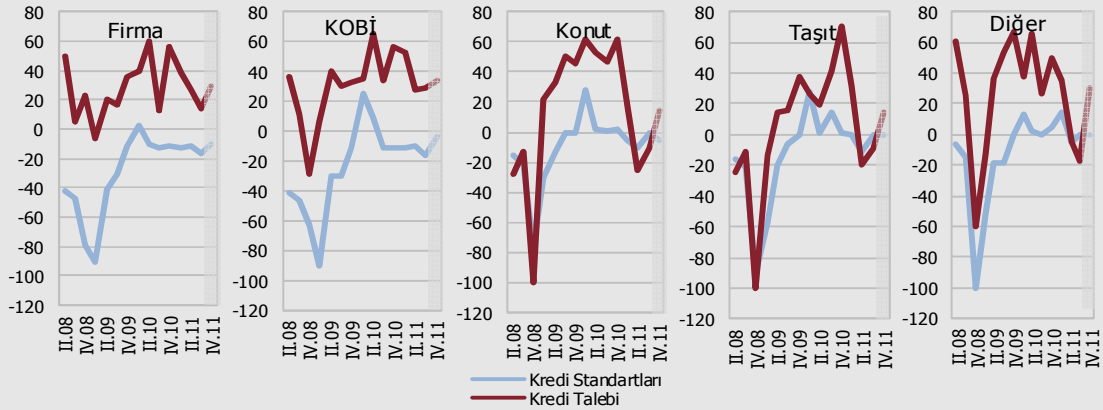
(1) Kur etkisinden arındırmak amacıyla kullanılan sepet değer yüzde 70 ABD doları ve yüzde 30 Euro'dan oluşmaktadır. Dövizle endeksli krediler YP krediler içinde değerlendirilmiştir. Yıllıklandırılmış haftalık değişimlerin 13 haftalık ortalaması alınmıştır.

Kutu III.2. TCMB Banka Kredileri Eğilim Anketi Sonuçları

Banka Kredileri Eğilim Anketi sonuçlarına göre, bankalar işletmelere kullandırdıkları standartları sıkılaştırırken, bireysel kredilere uyguladıkları standartları temelde aynı bırakmıştır. Yılın son çeyrek dönemi için bankaların öngörüsü işletme ve konut kredilerinde standartların sıkılaştırılacağı, taşıt kredileri ile diğer bireysel kredilerde ise standartların değiştirilmeyeceği yönündedir (Grafik III.12).

2011 yılı üçüncü çeyreğinde işletme kredileri içerisinde uzun vadeli krediler, standartların en fazla sıkılaştırıldığı kredi türü olmuştur. Standartları etkileyen faktörlerden sermaye yeterliliği ile ilgili kısıtların standartlar üzerindeki sıkılaştırıcı etkisi azalmış, rekabet baskısı ve risk algılamasına ilişkin faktörlerin etkisi güçlenmiştir. Genel ekonomik faaliyetlere ilişkin beklentiler ve endüstri/firmalara ilişkin görünüm bu dönemde bankaların standartları sıkılaştırmasının ardındaki temel faktörler olmuştur. Yılın dördüncü çeyrek dönemine ilişkin bankaların beklentisi işletmelere kullandırılan kredilerde genel olarak standartların sıkılaştırılmaya devam edeceği yönündedir.

İşletme kredilerine yönelik talep incelendiğinde, büyük işletmelerin yanı sıra küçük ve orta ölçekli işletmelerin de kredi talebinin bir önceki döneme göre arttığı görülmektedir. Vade açısından ise işletmelerin kısa vadeli kredilere olan talebinin arttığı, uzun vadeli kredilere olan talepteki gerilemenin ise hızlanarak devam ettiği görülmektedir. Kredi talebi artışındaki en etkili faktörler olarak işletmelerin finansman ihtiyaçları ile satıcıların peşin alımlarda uyguladığı iskonto ve kolaylıklar gösterilmiştir. Bankalar, gelecek dönemde kredi talebindeki artışın devam etmesini beklemektedir.

Grafik 1. Kredi Standartları ve Talebi (Puan)^{1,2}**Kaynak: TCMB Banka Kredileri Eğilim Anketi**

(1) 2011 yılı son çeyreğine ilişkin veriler gelecek üç aya ilişkin beklentilerdir.

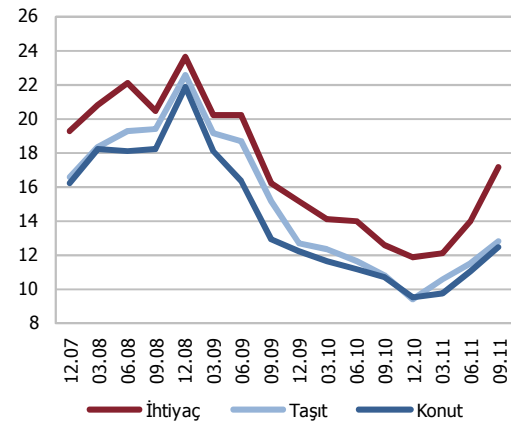
(2) Kredi standartlarının negatif olması standartların sıkılaştırılmasına, kredi talebinin pozitif olması ise kredi talebinin artmasına işaret etmektedir.

Tüketicilere kullanılan krediler açısından bakıldığında, yılın üçüncü çeyreğinde bireysel kredilere uygulanan standartların değiştirilmediği görülmektedir. Gelecek döneme ilişkin bankaların beklentileri ise konut kredilerine uygulanan standartların sıkılaştırılması, taşıt kredileri ve diğer bireysel kredilere uygulanan standartların değiştirilmemesi yönündedir.

Tüketicilerin kredi talepleri önceki çeyreğe göre gerilemektedir. Ankete katılan bankalara göre; konut ve taşıt kredilerinde finansman ihtiyaçlarına ilişkin faktörler, diğer bireysel kredilerde ise alternatif finansman kaynaklarının kullanımı talebin daralmasında etkili olmuştur. Yılın son çeyreğinde bankalar konut, taşıt ve diğer bireysel kredilerde talebin artmasını beklemektedir.

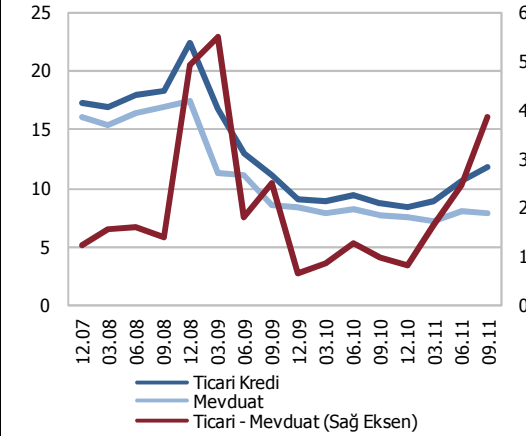
Alınan tedbirlerin etkisi ile kredi faizlerinde artış yaşanmıştır. 2010 yılı sonunda tarihi düşük seviyelerine gerileyen kredi faiz oranlarında 2011 yılında belirgin bir artış gözlenmiştir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla taşıt kredisi faiz oranı yıllık yüzde 12,8, konut kredisi faiz oranı yüzde 12,5, ihtiyaç kredisi faiz oranı yüzde 17,2 ve ticari kredi faiz oranı yüzde 11,8 olarak gerçekleşmiştir (Grafik III.12). Mevduat faizlerindeki sınırlı artışın etkisiyle, ticari kredi faiz oranı ile mevduat faiz oranı arasındaki fark 2011 yılı Mart ayından bu yana belirgin bir artış göstermiştir (Grafik III.13).

Grafik III.12. Tüketici Kredileri Faiz Oranı (% , Akım)

Kaynak: TCMB

Grafik III.13. Ticari Kredi ve Mevduat Faizi (% , Akım)

Kaynak: TCMB

Kutu III.3. BDDK ve TMSF Tarafından Alınan Tedbirler

BDDK tarafından alınan tedbirler

BDDK, 18 Haziran 2011 tarihinde krediler için ayrılan karşılıklara ve sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemelerde değişiklikler yapmıştır. BDDK tarafından konu ile ilgili olarak yapılan basın açıklamasında, tüketici kredileri içinde en hızlı büyümeyi ihtiyaç kredilerinin⁵ gösterdiğine dikkat çekilerek, bu kredilerin kullanılmasında sürecinde tarafların daha ihtiyatlı davranmalarını sağlayacak uygulamaların geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Krediler için ayrılacak karşılıklara ilişkin yapılan değişiklik ile, tüketici kredilerinin toplam kredilerine oranı **yüzde 20'nin** üzerinde olan bankalar ile ihtiyaç kredilerinin donuk alacak tutarının bu kredilerin toplam tutarına oranı **yüzde 8'in** üzerinde olan bankalar, 18 Haziran 2011 tarihinden itibaren kullanacakları ihtiyaç kredilerinden I. Grupta (standart nitelikli krediler ve diğer alacaklar) yer alanlar için yüzde 4 ve II. Grupta (yakın izlemedeki krediler ve diğer alacaklar) yer alanlar için yüzde 8 oranında genel karşılık ayıracaklardır. Ayrıca, bu kredilerden sözleşme koşulları ilk ödeme planının uzatılması yönünde değiştirilenler için sırasıyla bu oranların 2,5 ve 1,25 katı düzeyinde genel karşılık ayrılacaktır. Değişiklik öncesinde genel karşılık oranları yüzde 1 ve yüzde 2 olarak

⁵ İhtiyaç kredileri diğer tüketici kredilerini de içermektedir.

uygulanmakta ve sözleşmesi değiştirilen krediler için sırasıyla bu oranların 5 ve 2,5 katı düzeyinde genel karşılık ayrılmaktaydı.

BDDK, tüketici kredilerinin uzun vadede yaratabileceği olası riskleri de sınırlandırmak amacıyla sermaye yeterliliği düzenlemesinde değişiklik yaparak sermaye yeterliliği oranının hesaplanmasında dikkate alınan risk ağırlıklarını ihtiyaç kredileri için artırmıştır. Buna göre, 18 Haziran 2011 tarihinden itibaren kullanılacak ihtiyaç kredileri kalan vadesine göre sınıflandırılacak ve kalan vadesi 1-2 yıl arası olanlar için yüzde 150 ve kalan vadesi 2 yıldan uzun olanlar için yüzde 200 risk ağırlığı uygulanacaktır.

Sonuç olarak, söz konusu değişiklikler ile yeni kullanılacak ihtiyaç kredileri için gerek daha fazla genel karşılık ayrılması gerekse sermaye gereksiniminin artması bankaların yeni ihtiyaç kredisi kullandırmalarında kredi maliyetini artırmaktadır. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla 17 banka Karşılıklar Yönetmeliği değişikliğinde yer alan iki kriteri sağlamaktadır. Sektörde tüketici kredileri ve ihtiyaç kredileri payları sırasıyla yüzde 88,7 ve yüzde 92,3 olan bu bankaların kullanacakları yeni ihtiyaç kredileri için yüksek genel karşılık ayırmaları gerekmektedir.

TMSF tarafından alınan tedbirler

Kredi kuruluşlarının ödeyecekleri sigorta prim tutarlarının hesaplanması "Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelik" hükümlerine tabidir. Tarifeye göre prim tutarları kredi kuruluşlarının sigortalı mevduat/katılım fonları ile sigorta prim oranlarının çarpılması suretiyle belirlenmektedir. Kredi kuruluşları, sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık, likidite ve diğer risk faktörleri olarak belirlenen beş bölüm altında yer alan toplam 14 adet risk faktörü üzerinden değerlendirilmekte olup her bir bölüm için belirlenmiş olan eşik değerlere göre en düşük "0" ve en yüksek "100" değer aralığında toplam puan almaktadırlar. Kredi kuruluşları, toplam puanlarına göre A, B, C, ve D şeklindeki dört prim kategorisinden birisine dâhil olmakta ve dâhil oldukları bu kategorilere göre onbinde 11 ile 19 arasında belirlenen prim oranları üzerinden sigorta primi ödemektedirler.

29.09.2011 tarih ve 28069 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik" ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerle birlikte karlılık oranına ve sigortalı mevduat oranına ilişkin risk faktörleri için belirlenen eşik değer aralıkları değiştirilmiş, serbest sermaye oranı risk faktörü yerine mevduatın ortalama vadesi risk faktörü⁶ getirilmiş, halka açıklık oranı risk faktörü ise çıkartılarak, Fon Kurulu tarafından belirlenip kredi kuruluşlarına bildirecek risk faktörlerini ifade eden diğer bilgiler risk faktörü ilave edilmiştir. Yapılan değişiklikle banka puanında eşik değer olan 85 ve 70 puan, 80'e ve 65'e çekilmiştir. Ayrıca, prim tarifesine büyüklük faktörü getirilerek büyüklük faktörü 120 milyar TL ve üzeri olan kredi kuruluşları için onbinde 2, 50 milyar TL (dahil) ve 120 milyar TL arası olan kredi kuruluşları için ise onbinde 1 ilave prim oranı belirlenmiştir⁷.

Yapılan bu değişikliklerle bankaların 3 aylık prim yükümlülüğüne ilave maliyet getirilmektedir. Büyüklük faktörü, bankaların prim yükümlülüklerini artırırken, eşik değerlerde yapılan diğer değişiklikler bankaların toplam maliyetindeki artışı sınırlamıştır.

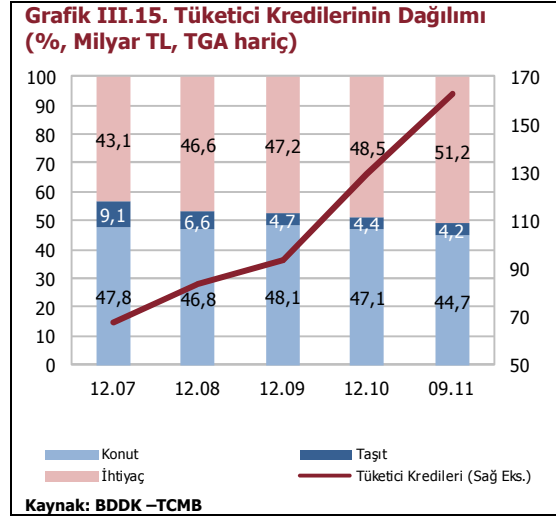
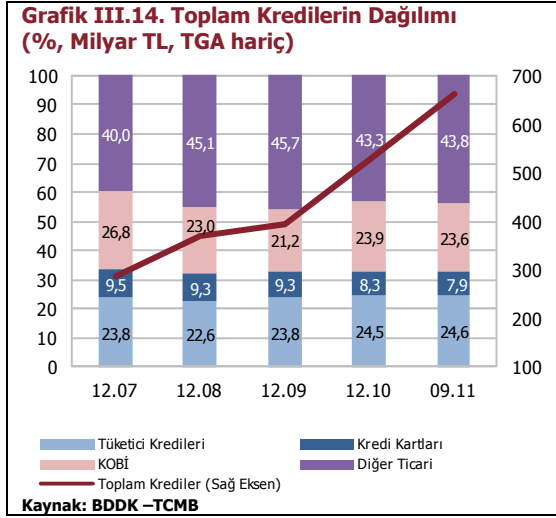
Toplam kredilerin dağılımında 2010 yılı sonuna göre belirgin bir değişim gözlenmemiştir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla yılsonuna göre KOBİ kredilerinin payı azalırken, kurun da etkisiyle diğer firma kredilerinin payı artmaktadır. Kredi kartlarının payının azalmasına karşın, küresel krizin ardından artan tüketici kredilerinin payı 2010 yılı sonuna göre nispeten yatay seyretmektedir (Grafik III.14). Tüketici kredileri içinde konut ve taşıt kredilerinin payı gerilerken, ihtiyaç kredilerinin payında 2,7 puanlık artış yaşanmıştır (Grafik III.15). İhtiyaç kredilerindeki artışta,

⁶ Ortalama vade; vadesiz mevduatlar, özel cari hesaplar ve 7 gün ihbarlı mevduatlar için sıfır, 1 aya kadar vadeli mevduat ve katılma hesapları için 15, 3 aya kadar vadeli mevduat ve katılma hesapları için 60, 6 aya kadar vadeli mevduat ve katılma hesapları için 135, 1 yıla kadar vadeli, 1 yıl vadeli ve 1 yıldan uzun vadeli mevduat ve katılma hesapları için 360, birikimli mevduat ve katılma hesapları ile özel fon havuzları için 360 gün sayıları dikkate alınmak suretiyle hesaplanacak ağırlıklı ortalama vadeyi ifade etmektedir.

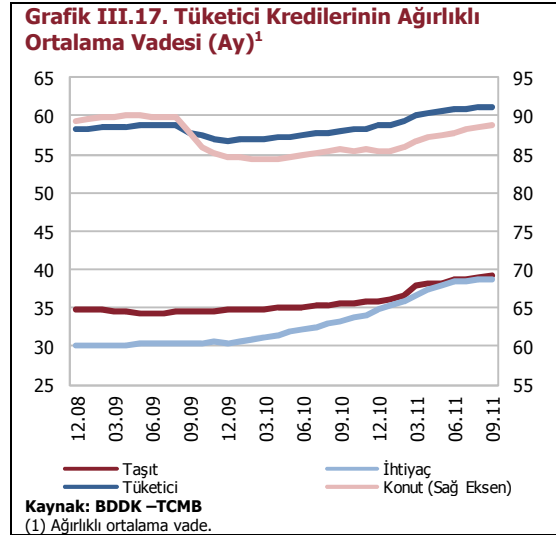
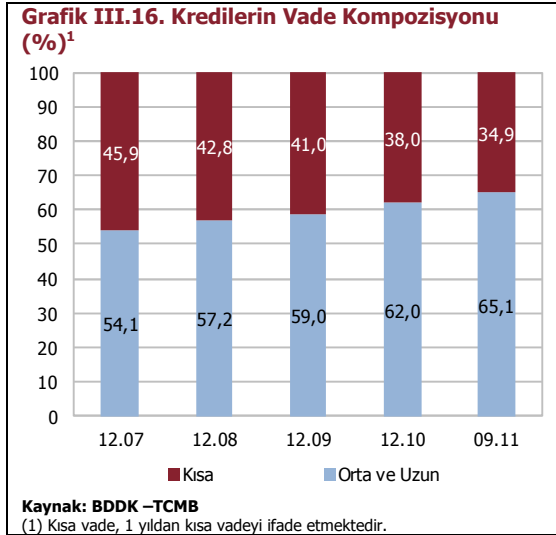
⁷ Büyüklük faktörü; kredi kuruluşunun bilançosundaki aktif, gayrinakdi kredi ve yükümlülükler ile taahhütler (caydırılabilir taahhütler hariç) toplamından oluşmaktadır. Söz konusu tutarlar, her yıl TÜİK tarafından ÜFE'de meydana gelen ortalama fiyat artışı oranında arttırılacaktır.

kredi kartı sahiplerinin kısa vadeli kredi gereksinimlerini faiz oranı tüketici kredilerine göre daha yüksek olan kredi kartları yerine ihtiyaç kredileri yoluyla karşılamalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

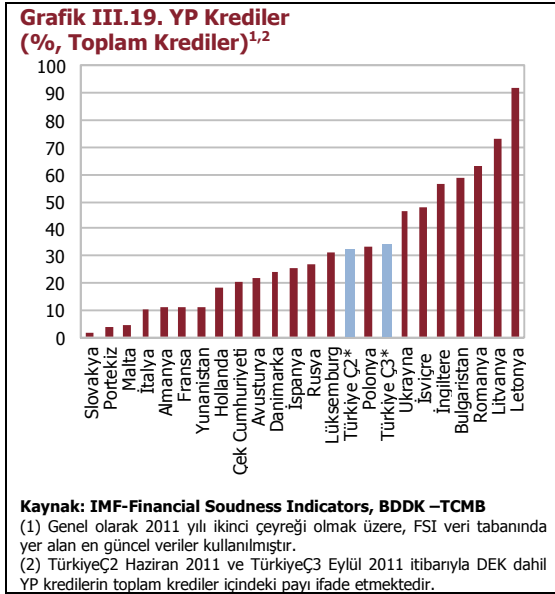
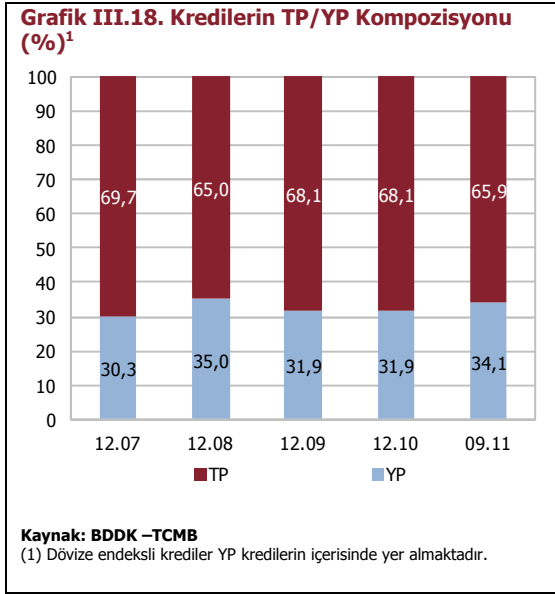

Kredilerin vadesinde uzama yaşanması reel kesim ve hanehalkı açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla orta ve uzun vadeli kredilerin payı yılsonuna göre 3,1 puan artarak yüzde 65,1'e ulaşmıştır (Grafik III.16). Genel olarak tüketici kredilerinin vadesinde uzama gözlenmekle birlikte, kısa vadeli nakit ihtiyacının temini için kullanılan ve borçlunun ödeme gücü dışında teminatı bulunmayan ihtiyaç kredilerinin vadesinde gözlenen artış dikkat çekmektedir (Grafik III.17). İhtiyaç kredilerinin vadesinin uzaması aylık ödeme tutarlarının azalması nedeniyle tüketiciler tarafından tercih edilirken, kredi işlemine ilişkin toplam faiz ödemesinin artmasına neden olmaktadır.

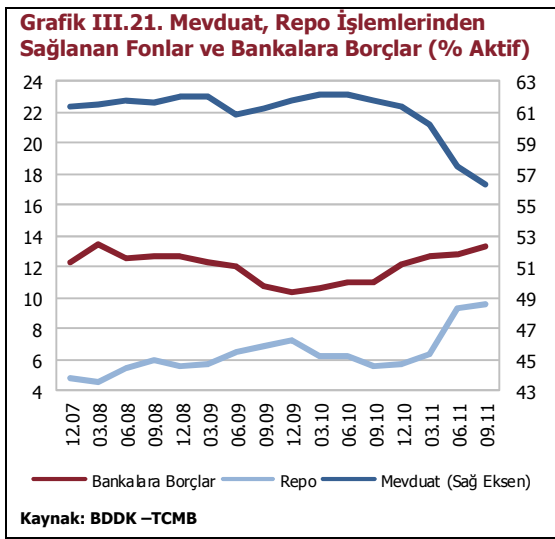
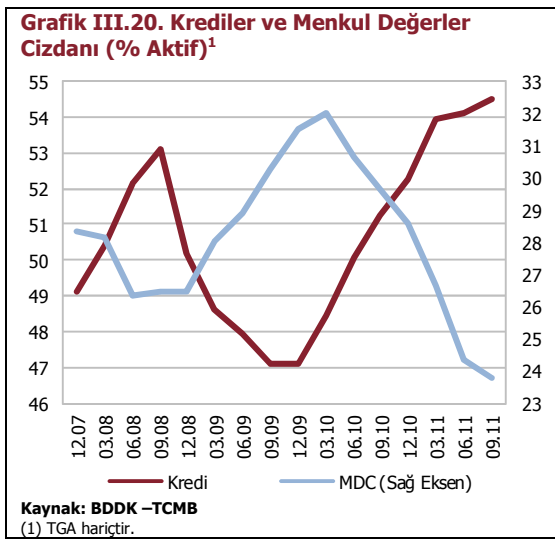

Yakın zamanda döviz kurunda gözlenen artış nedeniyle yabancı para kredilerin payının artmasına karşın, krediler ağırlıklı olarak Türk lirası cinsinden kullanılmaktadır. Yabancı para kredilerin toplam krediler içindeki payı temel olarak TL'nin döviz karşısında önemli oranda değer kaybetmesi nedeniyle 2011 yılı Eylül ayında yılsonuna göre 2,2 puan artarak yüzde 34,1'e yükselmiştir (Grafik III.18). Ancak, YP krediler kur etkisinden arındırıldığında toplam krediler içindeki payının yılsonuna göre gerilediği gözardı edilmemelidir. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, ülkemiz

bankacılık sisteminde döviz cinsinden kredilerin payının, AB ortalamasına yakın seyrettiği görülmektedir (Grafik III.19).

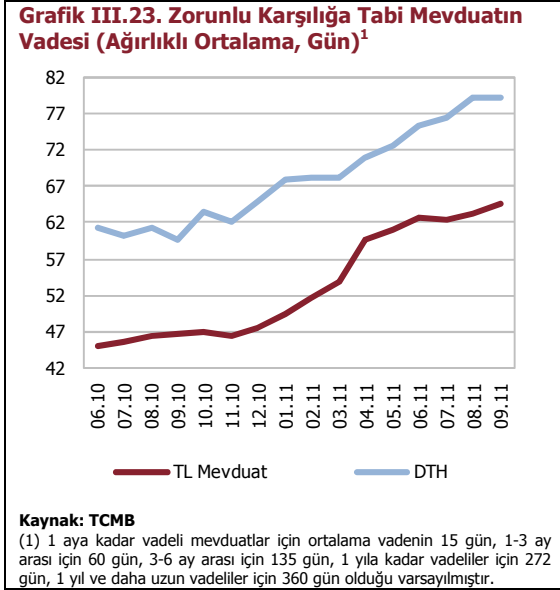
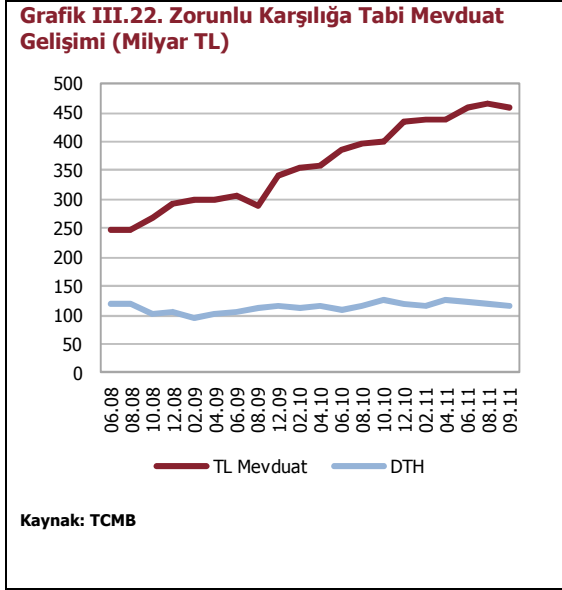

Mevduat artış hızının aynı düzeyde kalması, kredi genişlemesinin finansmanında alternatif kaynakların kullanımını artırmıştır. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla kredilerin toplam aktifler içindeki payının 2010 yılı sonuna göre 2,2 puan artmasına karşın, mevduatın toplam pasif içindeki payı aynı dönemde 5 puan gerilemiştir. Bu dönemde bankalar zorunlu karşılıklara ve likiditeye ilişkin alınan tedbirlerin de etkisiyle ihtiyaç duydukları finansmanı repo işlemlerinden elde edilen fonlar, yurt dışı bankalara borçlar, ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen kaynak ve menkul değerlerin satışı ile sağlamışlardır. 2011 yılı ilk sekiz aylık dönemde repo işlemlerinden sağlanan fonlamanın payı 4,4 puan artarak yüzde 10,1'e ulaşmış, ancak Eylül ayında söz konusu kaynağın payında gerileme gözlenmiştir. Öte yandan, menkul değerlerin payında 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla yılsonuna göre 4,8 puanlık gerileme gözlenmiştir (Grafik III.20 ve Grafik III.21).

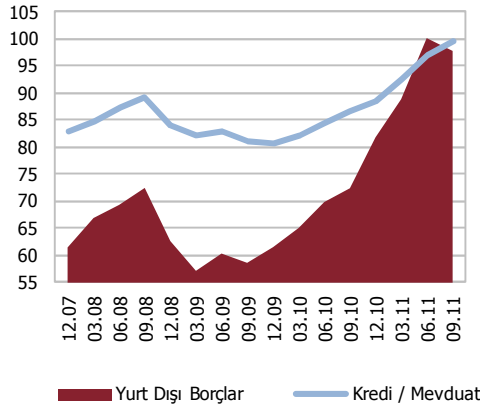

Mevduatın vadesinde gözlenen uzama eğilimi yılın ikinci yarısında yavaşlayarak devam etmektedir. 2010 yılı sonunda 47,9 gün olan Türk lirası mevduat/katılım fonlarının ağırlıklı ortalama vadesi, 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla 64,7 güne yükselmiştir. Diğer taraftan, ağırlıklı ortalama vadesi 2010 yılı

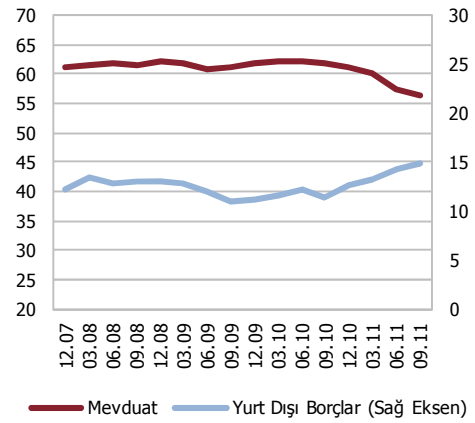
sonunda 64,8 gün olan DTH/YP katılım fonlarının ağırlıklı ortalama vadesi 2011 yılı Eylül ayında 79,2 gün olarak gerçekleşmiştir (Grafik III.22 ve Grafik III.23).

Bankaların yurt dışı yükümlülüklerinde 2009 yılı sonundan itibaren görülen genel artış eğilimi 2011 yılı Eylül ayında yerini azalışa bırakmıştır. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla bankacılık sektörünün toplam yurt dışı yükümlülükleri yılsonuna göre yüzde 19,6 artarak 97,9 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiş olup, toplam aktiflerin yüzde 14,9'u yurt dışı borçlarla fonlanmaktadır. Toplam yurt dışı yükümlülüklerde 2011 yılının ilk iki çeyreğinde görülen artış, üçüncü çeyrekte yerini azalışa bırakmıştır (Grafik III.24 ve Grafik III.25). Bu gelişmede, bazı Avrupa ülkelerindeki kamu borcunun sürdürülebilirliğine ilişkin endişelerin hızla derinleşmesi ve küresel iktisadi faaliyete dair açıklanan olumsuz veriler sonucunda oluşan risk iştahındaki bozulmanın etkili olduğu düşünülmektedir. Merkez Bankası, bankalararası döviz piyasasında döviz likiditesinin akışkanlığının artırılmasına katkıda bulunmak amacıyla 10 Kasım 2011 tarihinde döviz ve efektif piyasaları döviz depo piyasasındaki aracılık faaliyetine yeniden başlamış olup, söz konusu faaliyete uluslararası piyasalarda artan belirsizliklerin ortadan kalkmasına kadar devam edecektir. Bu çerçevede, döviz depo piyasasında bankalara Merkez Bankası aracılığı ile birbirlerinden borç alıp verme imkânı sağlanmış olup, Rapor yayım tarihi itibarıyla fon kullanımı oldukça sınırlı olmuştur.

Grafik III.24. Yurt Dışı Borçlar ve Kredi/Mevduat Oranı (Milyar ABD Doları, %)

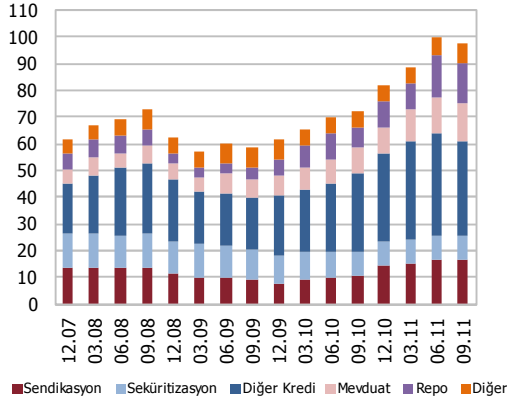
Kaynak: BDDK –TCMB

Grafik III.25. Yurt Dışı Borçlar ve Mevduat (% Pasif)

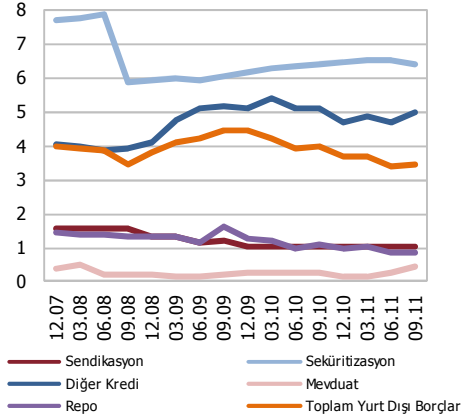
Kaynak: BDDK –TCMB

Bankaların önümüzdeki dönemde sendikasyon ve seküritizasyon kredisi ödemelerinde sorun yaşanmayacağı düşünülmektedir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla sendikasyon ve seküritizasyon kredileri toplamı yılsonuna göre yüzde 9 artarak 25,5 milyar ABD dolarına ulaşmıştır (Grafik III.26). Sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinin yurt dışı yükümlülükler içindeki payı yüzde 26,1, toplam yabancı kaynaklar içindeki payı yüzde 4,4'tür. Sendikasyon ve seküritizasyon dışındaki krediler ise 35,5 milyar ABD doları tutarı ile yurt dışı yükümlülükler içinde yüzde 36,2 paya sahiptir. Bankaların bu Raporun hazırlandığı tarih itibarıyla 2011 yılı Aralık ayında ve 2012 yılı sonuna kadar vadesi dolacak toplam 57,5 milyar ABD doları tutarında yurt dışı yükümlülüğü bulunmakta olup, bu tutarın 17,8 milyar ABD Dolar'lık kısmı sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinden oluşmaktadır. Döviz depo piyasasında borçlanma imkânı ile döviz ve altın cinsinden tesis edilen zorunlu karşılıklar da dikkate alındığında, sağlanan likidite imkânlarının ihtiyaç duyulması halinde bankaların sendikasyon ve seküritizasyon kredilerini karşılamada yeterli olacağı değerlendirilmektedir.

Bankacılık sektörünün bilanço toplamı içinde yurt dışından sağlanan fonların payının artması, pasif vadesinin uzamasına katkıda bulunmaya devam etmektedir. Yurt dışı yükümlülüklerin ağırlıklı ortalama vadesi, özellikle mevduat ve reponun payındaki artışa bağlı olarak düşüş eğilimine girmiş ve 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla 3,4 yıl olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde yurt dışı yükümlülüklerin yüzde 17,2'sini oluşturan sendikasyon kredilerinin ortalama vadesi 1 yıl, yüzde 8,9'unu oluşturan seküritizasyon kredilerinin ortalama vadesi ise 6,4 yıldır (Grafik III.27).

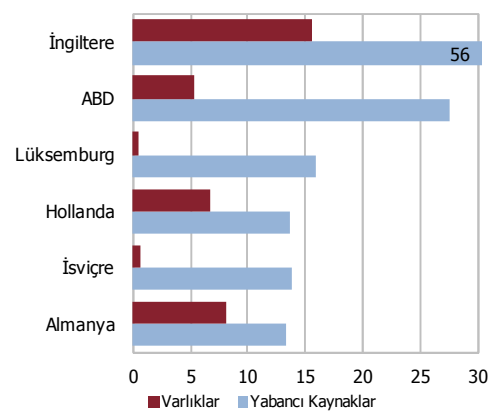
Grafik III.26. Yurt Dışı Yükümlülüklerin Kompozisyonu (Milyar ABD doları)

Kaynak: BDDK –TCMB

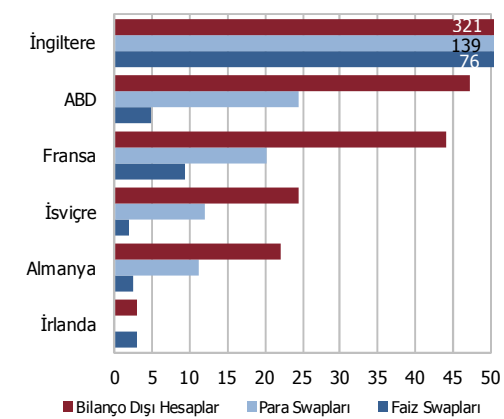
Grafik III.27. Yurt Dışı Yükümlülüklerin Ortalama Vadesi (Yıl)

Kaynak: BDDK –TCMB

Bankaların toplam varlık ve yabancı kaynaklarının ülke dağılımı incelendiğinde, Türk bankacılık sektörünün yurt dışına net borçlu konumda olduğu görülmektedir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla bankacılık sektörünün toplam varlıklarının yüzde 4,8'i yabancı ülkelere yapılan plasmanlardan, toplam yabancı kaynaklarının yüzde 19,3'ü ise yabancı ülkelere sağlanan fonlardan oluşmaktadır. Söz konusu ülkeler içinde en yüksek paya sahip olan İngiltere'nin toplam varlıklar içindeki payı yüzde 1,3, yabancı kaynaklar içindeki payı ise yüzde 5,3 düzeyindedir (Grafik III.28). Bankacılık sektörünün bilanço dışı işlemlerinin ülke dağılımına bakıldığında yabancı ülkelerin toplam payının yüzde 35,3 olarak gerçekleştiği, bu ülkeler içinde ise İngiltere'nin yüzde 22,3 ile en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir (Grafik III.29). Ülkeler itibarıyla bankalarımızın varlık, yabancı kaynak ve bilanço dışı işlemleri içinde PIIGS ülkelerinin payı ihmal edilebilir derecede düşüktür. Yabancı ülkeler ile yapılan bilanço içi işlemler bankalardan alacaklar ve bankalara borçlar, bilanço dışı işlemler ise para swapları ve faiz swapları ağırlıklıdır.

Grafik III.28. Ülkeler İtibarıyla Bankalarımızın Yurt Dışı Varlık ve Yabancı Kaynakları (Eylül 2011, Milyar TL)

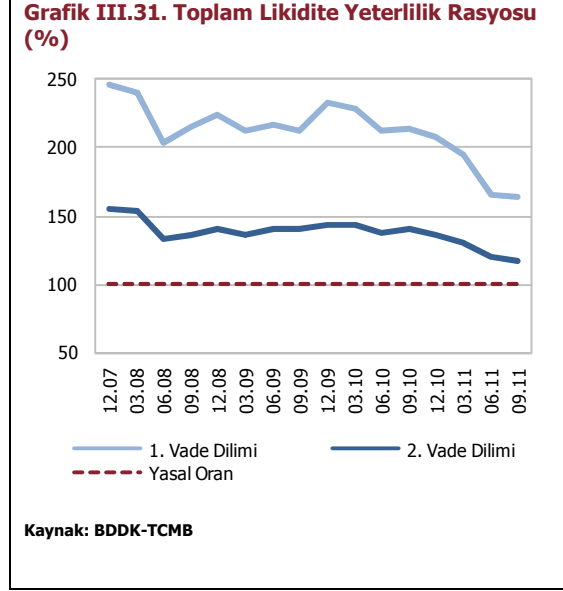
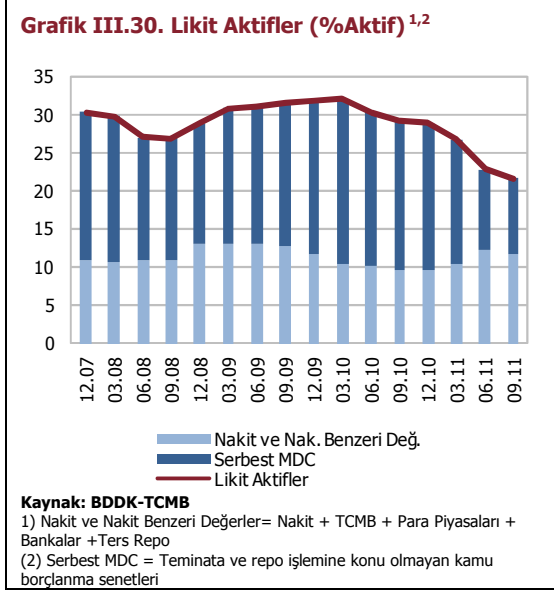
Kaynak: BDDK –TCMB

Grafik III.29. Ülkeler İtibarıyla Bankalarımızın Bilanço Dışı İşlemleri (Eylül 2011, Milyar TL)

Kaynak: BDDK –TCMB

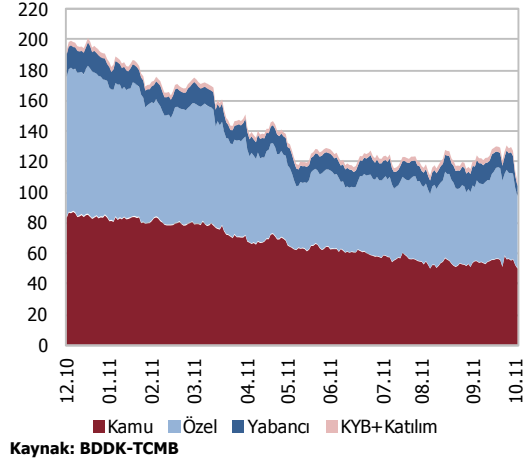
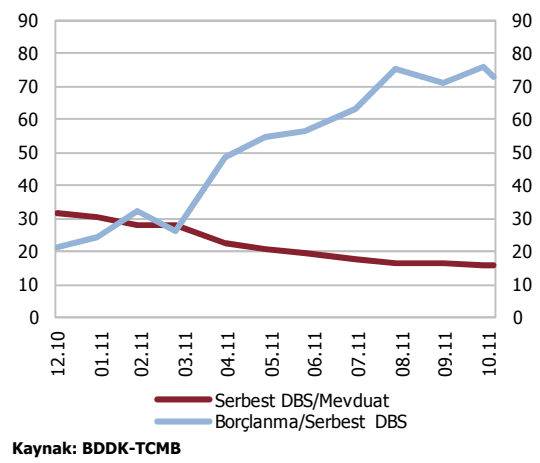
Bankalar, 2011 yılının ilk yarısında zorunlu karşılık yükümlülükleri nedeniyle artan likidite ihtiyaçlarını, temel olarak Merkez Bankasından repo yoluyla borçlanarak karşılamıştır. Devlet borçlanma senetleri (DBS) portföyünde kredi büyümesinin finansmanı nedeniyle 2010 yılı ilk çeyreğinden itibaren görülen azalış eğilimi 2011 yılı ilk çeyreğinden itibaren hız kazanarak devam etmiştir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla likit aktiflerin toplam aktiflere oranı geçen yıl sonuna göre

7,2 puan azalarak yüzde 21,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, nakit ve nakit benzeri değerlerdeki artışa rağmen artan repo fonlamasına bağlı olarak serbest DBS'lerdeki azalış etkili olmuştur (Grafik III.30). Likit aktiflerin toplam aktiflere oranının gerilemesine rağmen, Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik'e göre hesaplanan bankacılık sektörünün toplam likidite yeterlilik oranları yasal oran olan yüzde 100'ün belirgin olarak üzerinde seyretmektedir⁸ (Grafik III.31).

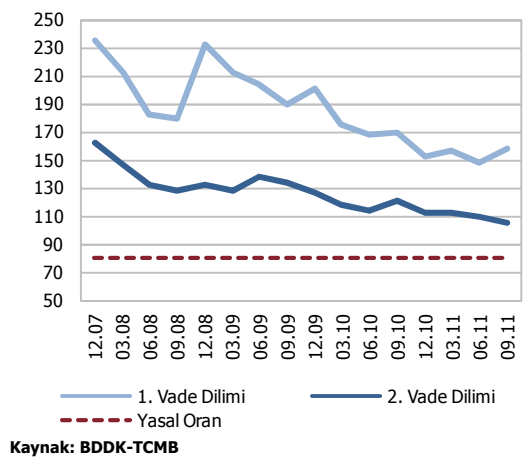
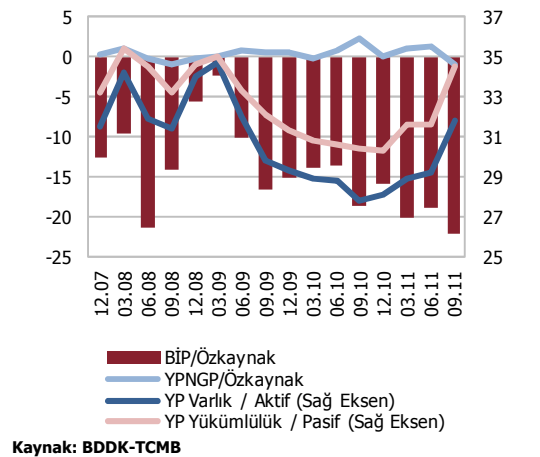

Geçici bir likidite sıkışıklığı durumunda TCMB tarafından bankalara likidite temini için kabul edilebilecek teminatlar arasında yer alan serbest menkul değerler ile buna ilişkin oranlar, son dönemde nispeten yatay bir seyir izledikten sonra Ekim ayının son haftasından itibaren azalış göstermiştir. 2011 yılı Ocak ayı ortalarında 200 milyar TL seviyelerine ulaşan serbest DBS, bu dönemden sonra gerileme eğilimine girmiş ve Ekim ayı sonunda 113,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, 2010 yılı sonundan itibaren artış eğiliminde olan ve Temmuz 2011'den bu yana yatay bir seyir izleyen İMKB ve bankalararası para piyasalarından borçlanma tutarlarının DBS'ye oranı, Ekim ayında yüzde 76,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bankaların likidite ihtiyacı olduğunda kullanabilecekleri serbest DBS'lerin mevduat tutarına oranı, 2010 yılı sonunda yaklaşık yüzde 31 iken Ekim ayı itibarıyla 15,9 seviyesine gerilemiştir (Grafik III.32, Grafik III.33).

⁸ Yasal rasyoların bulaşıcılık etkisini de içerecek şekilde değerlendirildiği sistemik likidite analizi konulu çalışma özel konular bölümünde yer almaktadır.

Grafik III.32. TCMB Tarafından Teminata Kabul Edilebilecek Toplam Menkul Kıymetler (Milyar TL)**Grafik III.33. Toplam Serbest DBS/Toplam Mevduat ile Borçlanma/ S. DBS Oranları (%)**

Yasal oranın üzerinde olan yabancı para likidite yeterlilik oranlarında, 2010 yılı başından itibaren başlayan gerileme eğilimi 2011 yılında da devam etmiştir (Grafik III.34). Bilançodaki yabancı para varlık ve yükümlülüklerin ağırlığının ise artış eğiliminde olduğu dikkat çekmektedir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla dövize endeksli dâhil olmak üzere yabancı para varlıkların toplam aktiflere oranı yüzde 31,8, yabancı para yükümlülüklerin toplam pasiflere oranı yüzde 34,5 seviyesindedir. Ağırlıklı olarak swap işlemlerinden oluşan bilanço dışı işlemlerle kapatılan bilanço içi açık pozisyon ise 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla 2010 yılı sonuna göre 3,8 milyar ABD doları artarak 17,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, bilanço içi açık pozisyonun özkaynaklara oranı yüzde 22 iken, bilanço dışı işlemler de dikkate alınarak hesaplanan yabancı para net genel pozisyon açığının toplam özkaynaklara oranı yüzde 0,8 olarak gerçekleşmiştir (Grafik III.35).

Grafik III.34. Yabancı Para Likidite Yeterlilik Rasyosu (%)**Grafik III.35. Yabancı Para Pozisyonu (%)**

Kutu III.4. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Türk Lirası Likidite Yönetimi

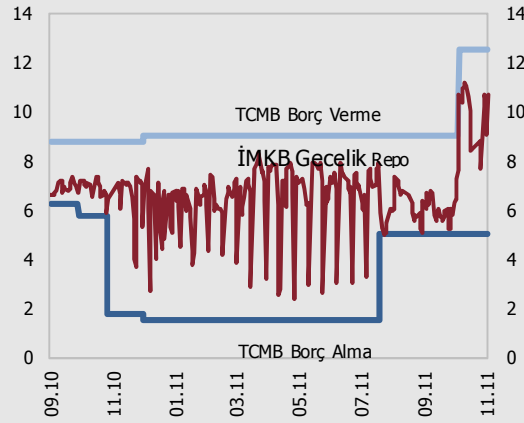
Merkez Bankası'nın likidite yönetiminin operasyonel çerçevesi aşağıdaki şekildedir:

- i. Merkez Bankası, bünyesindeki Bankalararası Para Piyasasında tam iş günlerinde 10:00 – 12:00 ve 13:00 – 16:00 saatleri arasında, yarım iş günlerinde ise 10:00 – 12:00 saatleri arasında gecelik vadede borçlanma ve borç verme faiz oranlarını ilan etmektedir. Gün içinde likidite sıkışıklığı yaşanması halinde, bankalar limitleri ile sınırlı olmak üzere teminatları karşılığında Merkez Bankası borç verme faiz oranından borçlanabilmekte, likidite fazlalığı oluşması halinde ise limitsiz olarak Merkez Bankası borçlanma faiz oranından Merkez Bankasına TL borç verebilmektedir.
- ii. "Geç Likidite Penceresi (GLP)" çerçevesinde bankalar, tam iş günlerinde 16:00 – 17:00 saatleri arasında, yarım iş günlerinde 12:00 – 12:30 saatleri arasında, zorunlu karşılıkların tesis süresinin son iş gününde ise tam iş günü olduğunda 16:00 – 17:15 saatleri arasında, yarım iş günü olduğunda ise 12:00 – 12:45 saatleri arasında Merkez Bankasından teminat karşılığı olmak üzere limitsiz olarak borçlanabilmekte ya da Merkez Bankasına borç verebilmektedir.
- iii. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı para politikası faiz oranıdır. Merkez Bankası, piyasada likidite sıkışıklığının olduğu günlerde saat 10:00'da o gün gerçekleştirilecek repo ihale miktarını Reuters sisteminin "CBTF" sayfasında ilan etmektedir.
- iv. Bir hafta vadeli repo ihaleleri tam iş günlerinde saat 11:00'de, yarım iş günlerinde ise saat 10:30'da gerçekleştirilmekte ve sonuçların en geç 30 dakika içinde Reuters sisteminin "CBTG" sayfasında ilan edilmektedir. Kuruluşlar, kıymet bildirimlerini tam iş günlerinde saat 12:00'ye, yarım iş günlerinde 11:30'a kadar tamamlayarak açık piyasa işlemleri yükümlülüklerini sırasıyla saat 16:45 ve 12:30'a kadar yerine getirmektedir. İhaleler, Kurul tarafından tespit edilen faiz oranından miktar ihalesi yöntemine göre gerçekleştirilmektedir.
- v. Gün içinde likiditenin öngörülemeyen nedenlerle aşırı azalması ve bu durumun para piyasası faiz oranları üzerinde aşırı baskı yaratması halinde, Merkez Bankası'nın saat 11:00'de gerçekleştirilen olağan repo ihalesine ilave olarak daha sonra yine miktar ihalesi yöntemi ile bir hafta vadeli "Gün İçi Repo İhalesi" de açabilme imkânı bulunmaktadır.
- vi. Her bir kuruluşun ihalelere verebileceği toplam teklif tutarı, ilan edilen ihale tutarının en fazla yüzde 20'si ile sınırlandırılmıştır. Likiditede öngörülemeyen nedenlerle sıkışıklık ortaya çıkması halinde açılacak olan bir hafta vadeli gün içi repo ihalelerinde söz konusu yüzde 20'lik sınırlama geçerli olmayıp, kuruluşların gönderebilecekleri teklif miktarı ilan edilen ihale miktarı ile sınırlı olmaya devam etmektedir.
- vii. Bir hafta vadeli repo ihalesi ile sağlanması planlanan fonlama miktarı kamuoyuna düzenli olarak açıklanmaktadır. İki haftada bir Cuma günleri sabah saat 9:30'da, gelecek zorunlu karşılık tesis dönemi boyunca herhangi bir gün için bir hafta vadeli repo ihalesi ile sağlanacak vadesi gelmemiş toplam fonlama stoku (haftalık vadeli fonlama miktarı) için planlanan alt sınır Reuters sisteminin "CBTF" sayfasında duyurulmaktadır.
- viii. Piyasa yapıcısı bankalar, açık piyasa işlemleri çerçevesinde kendilerine sağlanan gecelik vadeli repo imkânından tam iş günlerinde 10:00 – 12:00 ile 13:00 – 16:00 saatleri arasında, yarım iş günlerinde ise 10:00 – 12:00 saatleri arasında yararlanabilmektedir.
- ix. Bankacılık sisteminde belirsizlik ve güvensizlik oluşması ve fon çekilişlerinin hızlanması halinde, haklarında belirsizlik ve güvensizlik oluşan, ancak ödeme kabiliyeti olan bankalara, sistemik risk yaratmalarının önlenmesi ve finansal sistemdeki belirsizliğin ve güvensizliğin giderilerek, finansal istikrarın korunması amacıyla uygulama esasları TCMB Likidite Desteği Kredisi Yönetmeliğinde belirlenen likidite desteği kredisi imkânı bulunmaktadır.

Kutu III.5. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kısa Vadeli Türk Lirası ve Döviz Likidite Tedbirleri

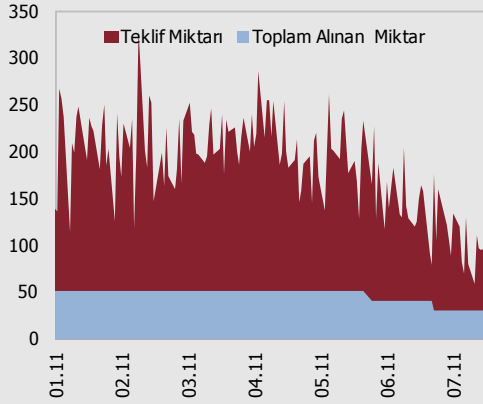
Para Politikası Kurulu, 04 Ağustos 2011 tarihli ara toplantısında politika faiz oranı olarak belirlediği bir hafta vadeli repo ihaleleri faiz oranını yüzde 5,75'e düşürürken, kısa vadeli faizlerde oluşabilecek aşağı yönlü oynaklığı azaltmak amacıyla gecelik borçlanma faiz oranını yüzde 5'e yükselterek faiz koridorunu daraltmıştır. Kurul, 20 Ekim 2011 tarihli toplantısında ise Türk lirasında gözlenen aşırı değer kaybı ve orta vadeli enflasyon beklentileri ile görünümünün etkilenmesini engellemek amacıyla gecelik borç verme faiz oranını yüzde 12,5'e, piyasa yapıcı bankalara repo işlemleri yoluyla tanınan borçlanma imkânı faiz oranını yüzde 12'ye, geç likidite penceresi uygulaması çerçevesinde gecelik vadede uygulanan borç verme faiz oranını yüzde 15,5'e yükselterek faiz koridorunun genişletilmesine karar vermiştir.

Grafik 1. Gecelik Faiz Oranları Gelişim (%)

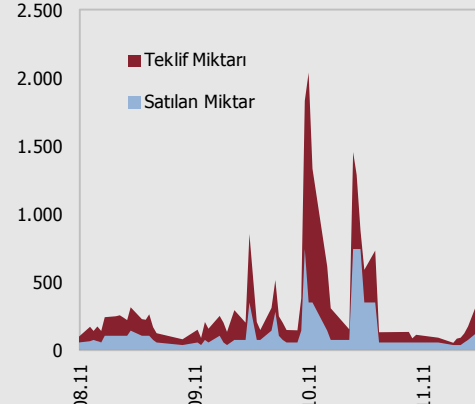
Kaynak: TCMB

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, dalgalı kur rejiminin temel ilkeleri ve işleyiş biçimi ile gelişmeyecek şekilde döviz rezerv seviyesini artırmak amacıyla döviz arzının döviz talebine kıyasla arttığı dönemlerde döviz alım ihaleleri düzenlemiştir. Ancak, bazı Avrupa ülkelerinin kamu borçlarının sürdürülebilirliğine ve küresel büyümeye ilişkin endişelerin artmasıyla birlikte gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımlarındaki yavaşlama dikkate alınarak 31 Mayıs 2011 tarihinden itibaren günlük döviz alım ihalelerinde alımı yapılacak tutar 50 milyon ABD dolarından 40 milyon ABD dolarına, 29 Haziran 2011 tarihinden itibaren ise 30 milyon ABD dolarına düşürülmüştür. AB Liderler Zirvesinde alınan kararların uygulanmasının ve piyasaya yansımalarının izlenmesi amacıyla 25 Temmuz 2011 tarihinden itibaren döviz alım ihalelerine ara verilmiştir.

Kurul 04 Ağustos 2011 tarihli ara toplantısında, döviz piyasasında derinliğin kaybolmasına bağlı olarak sağlıklı fiyat oluşumları gözlemlendiğinde dalgalı döviz kuru rejimi ile gelişmeyecek şekilde gerek gördüğü günlerde döviz satım ihaleleri yoluyla piyasaya döviz likiditesi sağlanmasına ve her bir bankanın ihalede verebileceği maksimum teklif tutarının toplam ihale tutarının yüzde 20'si ile sınırlı olacağına karar vermiştir. Aynı doğrultuda 09 Ağustos 2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, Merkez Bankası taraflı işlemlerde borç verme faiz oranı ABD doları için yüzde 4,5'e, euro için yüzde 5,5'e düşürülmüştür. 12 Eylül 2011 tarihinden itibaren ise Merkez Bankası tarafından günlük piyasa gelişmeleri doğrultusunda döviz satışı yapma kararı alınan günlerde, saat 11.00'da Reuters sisteminin "CBTQ" sayfasında ilan edilecek tutarın, o gün satımı yapılabilecek en fazla tutar olmasına karar verilmiştir. Bankamız küresel likidite koşullarının daha da kötüleşmesi durumunda yurt içi piyasaya ihtiyacı olan likiditenin, zamanında kontrollü ve etkili bir şekilde sağlanabilmesi için gerekli politika tedbirlerini almaya devam edecektir. Küresel gelişmeler de göz önüne alınarak 5 Ekim 2011 tarihinden itibaren gerekli görülen günlerde yüksek miktarda döviz satım ihaleleri yoluyla piyasaya döviz likiditesi sağlanmaya başlanmıştır. Ayrıca 18 Ekim 2011 tarihinde piyasa derinliğinin kaybolmasına bağlı olarak spekülasyon davranışları sonucunda kurlarda sağlıklı fiyat oluşumları gözlemlendiğinden piyasaya satım yönünde doğrudan müdahale edilmiştir. 10 Kasım 2011 tarihinden itibaren ise bankalararası döviz piyasasında döviz likiditesinin akışkanlığının artırılmasına katkıda bulunmak amacıyla uluslararası piyasalarda artan belirsizliklerin ortadan kalkmasına kadar geçecek sürede Merkez Bankasının Döviz ve Efektif Piyasaları döviz depo piyasasındaki aracılık faaliyetlerine yeniden başlanmıştır ve sınırlı miktarda işlem gerçekleştirilmiştir.

Grafik 2. TL Karşılığı Döviz Alım İhaleleri (Milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB

Grafik 3. TL Karşılığı Döviz Satım İhaleleri (Milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB

Kutu III.6. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Zorunlu Karşılık ve Döviz Rezervlerini Artırıcı Tedbirler

Para Politikası Kurulu (Kurul) 4 Ağustos 2011 tarihinde yapılan ara toplantısında, küresel ekonomiden kaynaklanabilecek olası bir finansal çalkantı durumunda piyasaya ihtiyacı olan likiditenin zamanında, kontrollü ve etkili bir şekilde sağlanabilmesi için gerekli altyapıyı hazırlamış ve kapsamlı bir tedbir paketinin şartlar oluştuğunda kademeli olarak uygulamaya konulmasının yerinde olacağına karar vermiştir. Bu çerçevede, 2011 yılı ikinci yarısından itibaren küresel ekonomide gözlemlenen yavaşlama ve iç talep gelişmeleri dikkate alınarak piyasanın ihtiyacı olan likiditenin sağlanması amacıyla Türk lirası ve yabancı para zorunlu karşılık oranlarında kademeli indirim yapılmıştır. Türk lirası zorunlu karşılık oranları, 30 Eylül 2011 tarihinden itibaren 3 aya kadar vadeli mevduat ile mevduat dışı diğer yükümlülüklerde vadenin uzamasını teşvik edecek şekilde azaltılmıştır. 28 Ekim 2011 tarihinden itibaren de bankacılık sisteminin likidite ihtiyacını kalıcı olarak sağlamak için Türk lirası zorunlu karşılıklar kısa vadeli yükümlülükler için indirilmiştir. Yapılan bu düzenlemeler ile piyasaya 14,2 milyar TL likidite sağlanmıştır. Yabancı para zorunlu karşılık oranları, 22 Temmuz 2011 tarihinden itibaren uzun vadeli yükümlülükler için, 5 Ağustos 2011 ve 30 Eylül 2011 tarihinden itibaren ise tüm vadeler için azaltılmıştır. Bu değişiklikler ile de piyasaya yaklaşık 2,8 milyar ABD doları likidite sağlanmıştır.

Bankacılık sisteminin Türk lirası likidite ihtiyacının kalıcı bir yöntemle ve daha düşük maliyetle karşılanması ve Bankamız döviz rezervlerinin desteklenerek zamanında, kontrollü ve etkili kullanılması amaçlarıyla, 16 Eylül 2011 tarihinden itibaren, Türk lirası yükümlülükler için tesis edilmesi gereken zorunlu karşılıkların yüzde 10'una kadar olan kısmının ABD doları/euro cinsinden tesis edilebilmesi imkânı getirilmiş, 30 Eylül 2011 tarihinden itibaren söz konusu oran yüzde 20'ye, 28 Ekim 2011 tarihinden itibaren ise yüzde 40'a çıkarılmıştır. Bankalara sağlanan bu esnekliklerle birlikte döviz rezervlerimiz yaklaşık 10 milyar ABD doları artış göstermiştir.

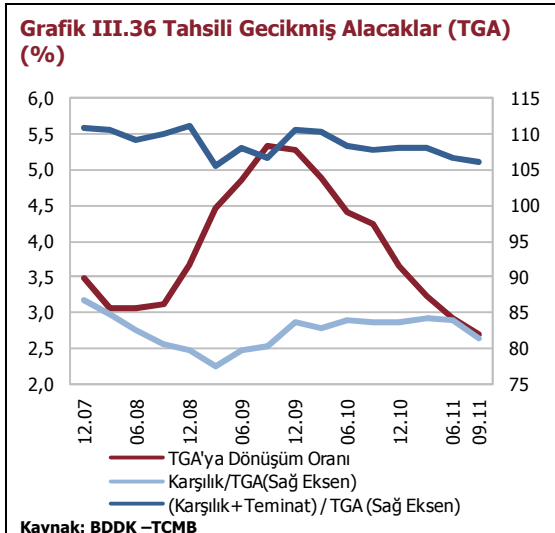
Son yıllarda altın fiyatındaki artış ve altın depo hesap açılışında fiziksel ibraz şartının kalkmasının da etkisiyle altının bir yatırım aracı olarak daha çok tercih edilir hale gelmesiyle hızlı artış gösteren söz konusu hesaplar 14 Ekim 2011 tarihinden itibaren zorunlu karşılığa tabi hale getirilmiştir. Kıymetli maden depo hesapları için tutulması gereken zorunlu karşılıkların tamamına kadar olan kısmı ile kıymetli maden depo hesapları hariç yabancı para yükümlülükler için tesis edilmesi gereken zorunlu karşılıkların yüzde 10'una kadar olan kısmının altın olarak tutulabilecektir. Altın rezervlerimizin güçlendirilmesi ve bankalara likidite yönetimlerinde daha fazla esneklik sağlamak amacıyla, 28 Ekim 2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, Türk lirası yükümlülükler için tesis edilmesi gereken zorunlu karşılıkların yüzde 10'una kadar olan kısmının da altın olarak tutulabilmesi imkânı sağlanmıştır. Bu değişikliklerle birlikte altın rezervlerimizde yaklaşık 2,8 milyar ABD doları karşılığı 52 ton artış olmuştur.

Tablo.1. Makro Riskleri Azaltıcı Politika Aracı Olarak Zorunlu Karşılıklar

01.10.2010	12.11.2010	07.01.2011	04.02.2011	01.04.2011	29.04.2011	22.07.2011	05.08.2011	16.09.2011	30.09.2011	14.10.2011	28.10.2011
SIKILAŞTIRICI TEDBİRLER						GENİŞLETİCİ VE REZERV ARTIRICI TEDBİRLER					
TL ZK artışı, faiz ödenmesine son verilmesi	TL ZK artışı	TL ZK vadeye göre farklılaştırma, reponun ZK'ya tabi olması	TL ZK artışı	TL ZK artışı	YP ZK vadeye göre farklılaştırma, TL ZK artışı	YP ZK indirimi	YP ZK indirimi	TL ZK'ların %10'a kadar kısmının YP olarak tesis edilebilmesi	YP ve TL ZK indirimi, TL diğer yükümlülüklerin vadeye göre farklılaştırılması, TL ZK'ların %20'ye kadar YP olarak tesis edilebilmesi	Kıymetli madenlerin ZK'ya tabi olması, Kıymetli maden hesapları için tamamına kadar, diğer YP yükümlülüklerin %10'a kadar altın olarak tutulabilmesi	TL ZK indirimi, TL ZK'ların %10'a kadar kısmının altın olarak tesis edilebilmesi, TL ZK'ların %40'a kadar YP olarak tesis edilebilmesi

Öte yandan, Reeskont ve Avans Yönetmeliği yeniden düzenlenmiş ve bu kapsamda kullanılan ihracat reeskont kredilerine kullanım kolaylığı getirilmiştir. Bu çerçevede, ihracat taahhüdünü gerçekleştirme süresi 4 aydan 6 aya ve 2,5 milyar ABD doları olan ihracat reeskont kredisi limiti 3 milyar ABD dolarına yükseltilmiştir. Söz konusu krediler Türk lirası cinsinden verilmekte ancak döviz cinsinden tahsil edilmekte olup, bu kredilerin kullanımındaki artış aynı zamanda Bankamızın döviz rezervlerini artırıcı yönde etki yapmaktadır.

Tahsili geçmiş alacaklardaki (TGA) gerileme devam etmektedir. Küresel krizin etkisiyle, 2009 yılı sonunda yıllık nominal yüzde 56 oranında artarak 22 milyar TL'ye yükselen TGA tutarı, krizden çıkış sürecinde gerilemiş ve 2011 yılı Eylül ayında, 2009 yılı sonuna göre yüzde 16 azalarak 18,4 milyar TL olmuştur. Bu gelişmede, ekonomik aktörlerin borç ödeme kapasitesindeki iyileşme sonucunda tahsilatlardaki artışın yanı sıra donuk alacakların bir kısmının aktiften silinmesi ya da satılması etkili olmuştur. 2011 yılı ilk dokuz ayında aktiften silinen tutarın TGA'ya dönüşüm oranını azaltma yönünde katkısı 0,2 puan olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmelere bağlı olarak, TGA'ya dönüşüm oranı 2009 yılı sonunda yüzde 5,3 olan düzeyinden, 2011 yılı Eylül ayında yüzde 2,7'ye gerilemiştir. Sorunlu krediler için ayrılan karşılıklar ve teminatlar birlikte dikkate alındığında sektörün maruz kaldığı kredi riskini karşılama açısından güçlü olduğu görülmektedir (Grafik III.36, Tablo III.1).

Tablo III.1. TGA'ya Dönüşüm Oranları (%)

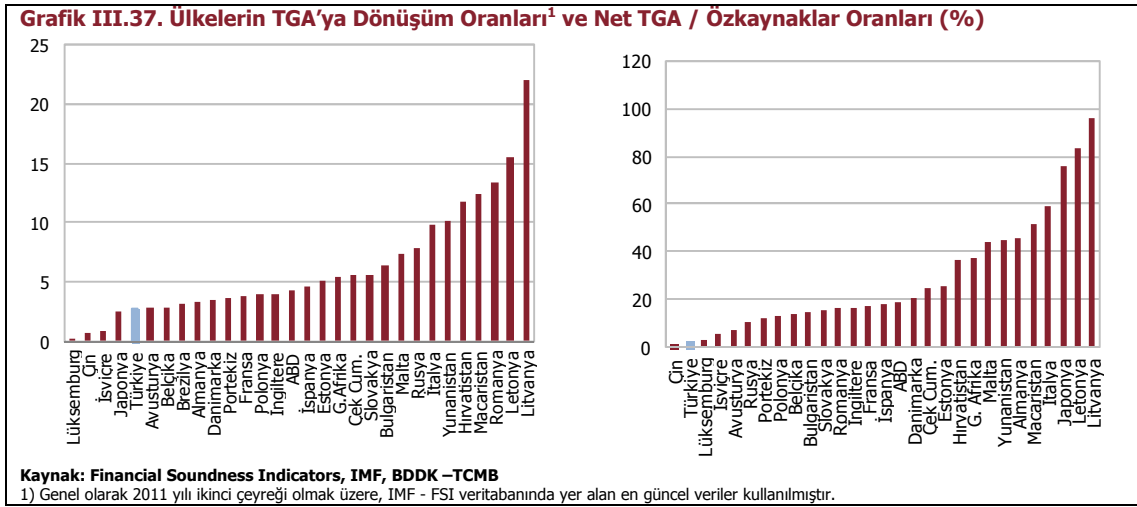
	2009	2010	09.11
Toplam Krediler	5,3	3,7	2,7
Firma Kredileri	4,9	3,4	2,5
-KOBİ Kredileri	7,6	4,5	3,1
-Diğer Firma Kredileri	3,6	2,8	2,2
Bireysel Krediler	6,0	4,1	3,1
-Tüketici Kredileri	4,1	2,7	1,9
--Konut	2,1	1,4	1,0
--Taşıt	10,3	6,0	3,9
--İhtiyaç	5,5	3,7	2,6
-Kredi Kartları	10,4	8,0	6,5

Kaynak: BDDK –TCMB

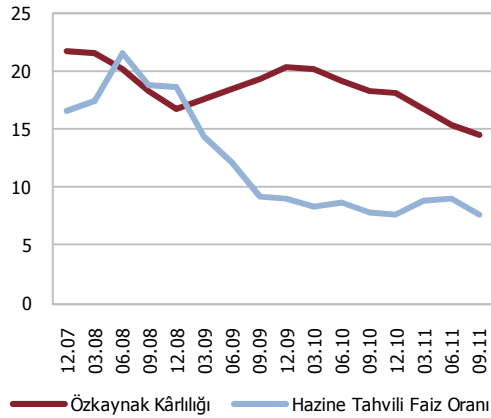
Bireysel kredilerin TGA'ya dönüşüm oranı firma kredilerinden daha yüksektir.

TGA'ya dönüşüm oranlarının yüksek düzeylere ulaştığı 2009 yılı sonunda sırasıyla yüzde 6,0 ve yüzde 4,9 olan bireysel ve firma kredilerinin TGA'ya dönüşüm oranları, 2011 yılı Eylül ayında yüzde 3,1 ve yüzde 2,5'e gerilemiştir. Kriz döneminde taşıt kredilerinin, kredi kartlarının ve KOBİ kredilerinin TGA'ya dönüşüm oranları diğer türlere göre daha yüksek gerçekleşmiştir (Tablo III.1).

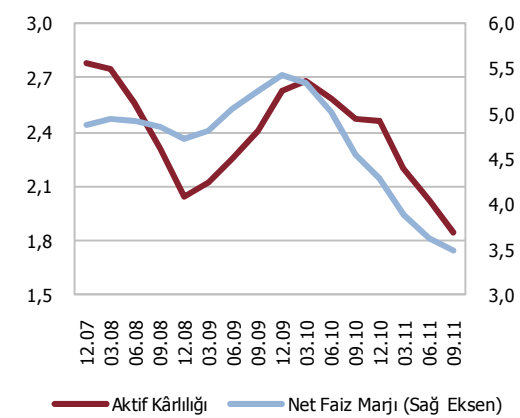
Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, ülkemiz bankacılık sektörünün sorunlu krediler açısından iyi bir performans gösterdiği görülmektedir. Gelişmiş ekonomilerde iktisadi faaliyetteki toparlanmanın oldukça yavaş seyretmesi ve bazı AB ülkelerinin finansal sistemlerinde yaşanan sıkıntılar sorunlu kredi oranlarının bu ülkelerde yüksek seyretmesine neden olmuştur (Grafik III.37).

Bankacılık sektörünün kârlılık performansı gerilemeye devam etmektedir. 2011 yılı Eylül ayında bankacılık sektörünün dönem net kârı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 13,2 azalarak 14,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Takipteki alacaklar özel provizyonundaki azalışın olumlu katkısına rağmen, net faiz gelirin daralması ve faiz dışı giderlerin artışı dönem net kârının azalışında etkili olmuştur. Faiz dışı giderlerdeki yükseliş; personel giderleri, genel karşılık provizyonu ve diğer faiz dışı giderlerdeki artış ile net sermaye piyasası işlemleri ile net kambiyo kârları (zararları) toplamından oluşan net ticari kârın zarara dönüşmesinden kaynaklanmaktadır. Faiz dışı giderlerin artışında etkili olan genel karşılıklarda meydana gelen artışta, BDDK tarafından 18 Haziran 2011 tarihinde krediler için ayrılan karşılıklara ilişkin düzenlemede yapılan değişiklikler etkili olmuştur. Diğer taraftan, yıllıklandırılmış verilere göre dönem net kârı yılsonuna göre yüzde 10 azalarak 19,9 milyar TL'ye gerilemiştir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla özkaynak kârlılığı yılsonuna göre 3,5 puan düşerek yüzde 14,6'ya gerilemiş olmakla birlikte, elde edilen getiri alternatif risksiz getiri oranının üzerinde seyretmektedir (Grafik III.38). Aynı dönem itibarıyla sektörün aktif kârlılığı yılsonuna göre 0,6 puan azalarak yüzde 1,8'e, net faiz marjı ise 0,8 puan daralarak yüzde 3,5'e düşmüştür (Grafik III.39).

Grafik III.38 Özkaynak Kârlılığı ve Risksiz Faiz Oranı (%)

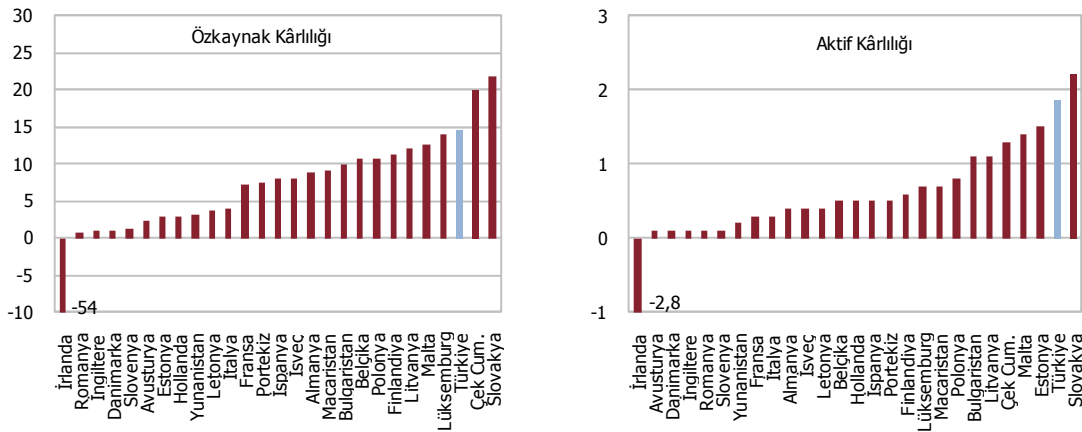
Kaynak: BDDK-TCMB

Grafik III.39 Aktif Kârlılığı ve Net Faiz Marjı (%)¹

Kaynak: BDDK-TCMB

(1) Net Faiz Marjı = Net Faiz Geliri / Ortalama Aktifler

Bankacılık sektörünün kârlılık performansı göstergeleri düşüş eğilimi göstermesine rağmen, diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında yüksek seviyelerini koruduğu gözlenmektedir. Ülkemiz bankacılık sektörünün özkaynak ve aktif kârlılığı oranlarının AB üyesi ülkelere göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Grafik III.40).

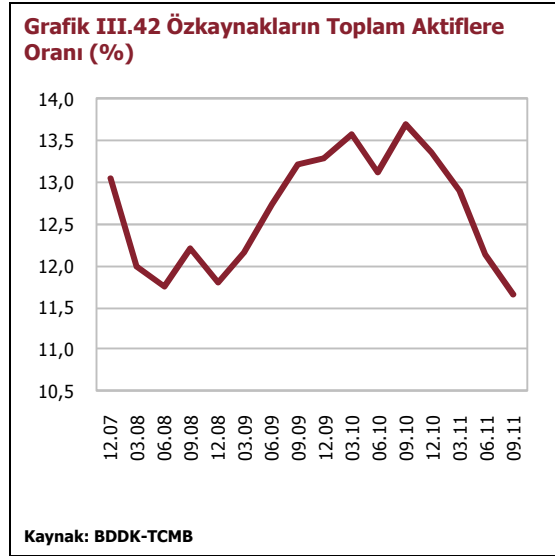
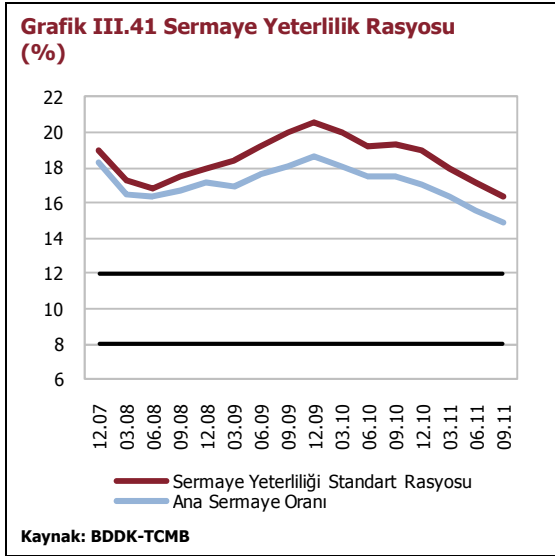
Grafik III.40. Ülkeler İtibarıyla Özkaynak Kârlılığı ve Aktif Kârlılığı (Yıllık, %)¹

Kaynak: Financial Soundness Indicators, IMF, BDDK-TCMB

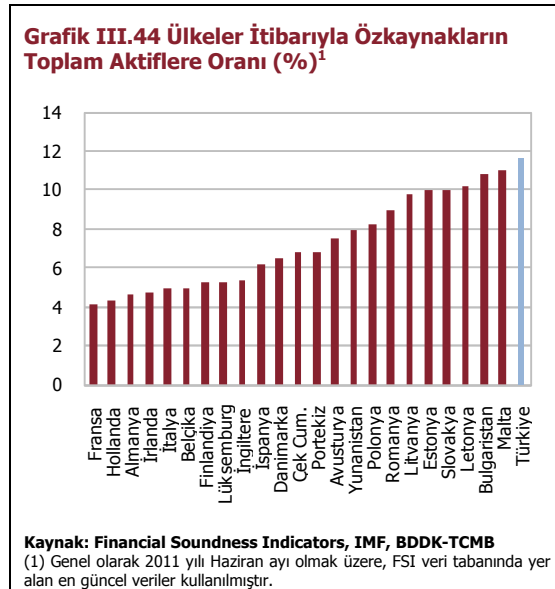
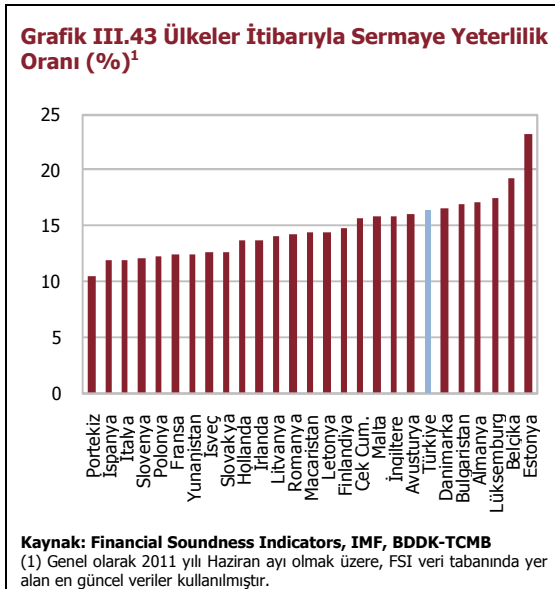
(1) Genel olarak 2011 Haziran dönemi olmak üzere, FSI veri tabanında yer alan en güncel veriler kullanılmıştır.

Kredilerde devam eden artış sermaye yeterliliği rasyosunun gerilemesine neden olmuştur. 2010 yılı sonunda yüzde 19 olan sermaye yeterlilik rasyosu, 2011 yılı Eylül ayında yüzde 16,4'e gerilemiştir. Bu düşüşte risk ağırlıklı kalemler toplamındaki artışın yasal özkaynaklardaki artışı aşması etkili olmuştur (Grafik III.41). Ayrıca, uzun vadeli ihtiyaç kredilerinin risk ağırlığının artırılması da sermaye yeterliliği rasyosunun düşmesi yönünde etki yapmıştır. Bununla birlikte, sermaye yeterlilik rasyosu yasal sınır olan yüzde 8 ve hedef rasyo olan yüzde 12'nin üzerinde bulunmaktadır. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla ana sermayenin özkaynaklar içindeki payının yüzde 90'lar seviyesinde olması, özkaynakların kaliteli unsurlardan oluştuğunu göstermektedir. Nitekim, 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla ana sermaye oranı toplam sermaye yeterlilik rasyosunun sadece 1,6 puan altında ve yüzde 14,9 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde özkaynakların toplam aktiflere oranı ise 2010 yılı sonuna göre 1,7 puan azalarak yüzde 11,7'ye düşmüştür (Grafik III.42). Bu durum, sektörün kârlılık performansındaki

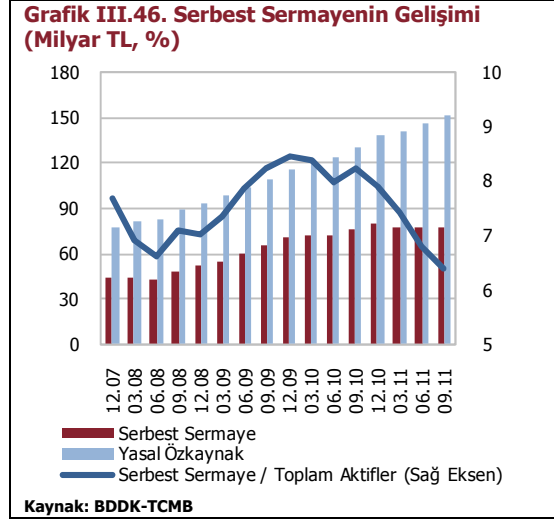
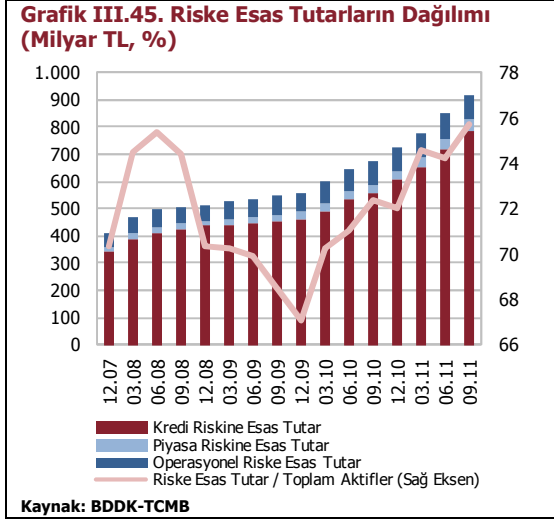
gerileme ve menkul değerler değer artış fonundaki azalış sonucu özkaynakların azalmasından kaynaklanmaktadır.

Ülkemiz bankacılık sektörü yüksek sermaye yeterlilik rasyosuna sahiptir. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemiz bankacılık sektörü gerek sermaye yeterlilik rasyosu gerekse özkaynakların toplam aktiflere oranı açısından yüksek oranlara sahip ülkeler arasındadır (Grafik III.43 ve Grafik III.44).

Kredilerdeki gelişimin etkisiyle bankacılık sektörünün riske esas tutarının toplam aktifler içindeki payı artış eğilimini sürdürmektedir. 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla söz konusu oran 2010 yılı sonuna göre 3,7 puan artarak yüzde 75,8'e yükselmiştir (Grafik III.45). Aynı dönemde serbest sermayenin toplam aktifler içindeki payı ise 1,5 puan azalarak yüzde 6,4'e gerilemiştir (Grafik III.46). Bu gerilemede risk ağırlıklı varlıklardaki yüksek artış etkili olmuştur.

BDDK tarafından alınan tedbirlere ilişkin Kutu III.2'de bahsedildiği üzere 18 Haziran 2011 tarihinde Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte yapılan değişiklik ile uzun vadeli ihtiyaç kredilerinin risk ağırlığı artırılmıştır. Bu değişikliğin yanı sıra BDDK'ca alınan diğer bir tedbir de 23 Ağustos 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riskinin Standart Şok Yöntemiyle Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliktir. Bu Yönetmeliğe göre, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski standart rasyosu yüzde 20'yi aşamayacaktır. Ayrıca, BDDK, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski standart rasyosunu banka ya da banka grubu bazında farklılaştırabilecektir. Yüzde 20'lik azami oranda aşım oluşması durumunda, son dönem aşım tutarı aynı döneme ilişkin sermaye yeterliliği standart oranının hesaplanmasında özkaynaklardan indirilecektir. Söz konusu değişiklik 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren geçerli olacaktır.

Ülkemizde Basel II'nin sektörün sermaye yeterliliği üzerine etkilerini ölçen son ulusal etki çalışmasının (QIS-TR3) sonuçlarının açıklanmasını müteakip, paralel uygulama dönemi olarak adlandırılan ve Basel-I ve II'nin birlikte uygulanacağı bir yıllık dönem Temmuz 2011 itibarıyla başlamıştır. Paralel uygulama döneminin sona ermesi ile beraber 2012 yılı Temmuz ayı itibarıyla ülkemiz tam olarak Basel II'yi uygular hale gelecektir. BDDK, Mart 2011'de Basel-II üçüncü sayısal etki çalışmasını yayınlamıştır. Bu çalışmada 2010 yılı Mart ayına ait konsolide veriler kullanılmıştır. Çalışmaya 45 banka katılmış olup, bankaların bu dönemdeki konsolide sermaye yeterlilik rasyosu (SYR) yüzde 18,4 düzeyindeyken, Basel II standart yaklaşım uygulamasıyla birlikte 1,4 puan düşerek yüzde 17'ye gerilemiştir. Sektörün sermaye yeterlilik rasyosunun yüzde 8'in oldukça üzerinde gerçekleşmiş olması, bankaların Basel-II'ye uyum kapsamında sermaye gereksinimlerinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Ülkemizde sermaye yeterlilik rasyosunun yüksekliğiyle birlikte özkaynakların ağırlıklı olarak zarar karşılama kapasitesi yüksek olan ödenmiş sermaye ve dağıtılmamış kârlardan oluşması ülkemiz bankacılık sektörünün Basel III düzenlemelerine uyum konusunda bir zorluk yaşamayacağını göstermektedir. Basel-III uzlaşısına ilişkin olarak ise ülkemizde çalışmalar başlamış olup, Uzlaşının Basel Komitesi tarafından belirlenen takvime uygun olarak BDDK tarafından mevzuatımıza alınması ve uygulanması planlanmaktadır.

Bankacılık sektörünün kredi ve piyasa hareketlerinden ileri gelen şoklara dayanıklılığını test eden senaryo analizleri de sektörün özkaynaklarının uygulanan şokları

karşılayabilecek durumda olduğunu göstermektedir. Uygulanan senaryo analizine göre, kur, eurobond getirileri, faiz ve TGA'lara uygulanan eşanlı azami şoklar sonucu, sektörün sermaye yeterlilik rasyosu ancak uygulanan en son senaryoda yasal rasyonun altına düşmektedir (Tablo III.2 ve Grafik III.47).

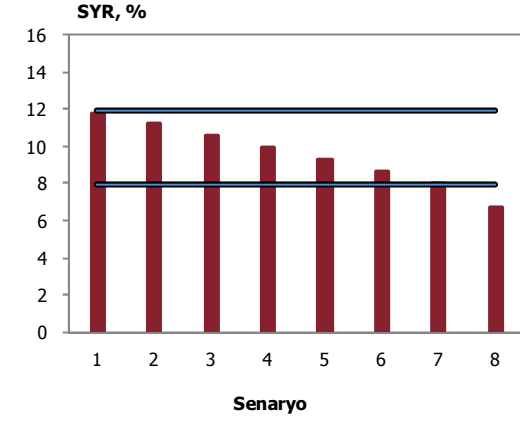
Tablo III.2 Uygulanan Senaryolar¹

Senaryo	Kur (% artış)	Eurobond (% değer kaybı)	Faiz (puan artışı) ²	TGA (puan artışı)
1	30,0	5,0	10,0	3,0
2	31,5	5,3	10,5	4,0
3	33,0	5,5	11,0	5,0
4	34,5	5,8	11,5	6,0
5	36,0	6,0	12,0	7,0
6	37,5	6,3	12,5	8,0
7	39,0	6,5	13,0	9,0
8	40,5	6,8	13,5	11,0

Kaynak: TCMB

(1) Senaryo analizinde yaşanan krizler dikkate alınarak risk faktörlerine eşanlı şoklar verilmiştir.
(2) Türk lirası faiz oranı şokudur. Yabancı para faiz oranı şoku Türk lirasına uygulananın üçte biri kadardır. Ticari portföy için uygulanan şoklarda sektör bazında değer düşüklüğü yaklaşık yüzde 17'dir.

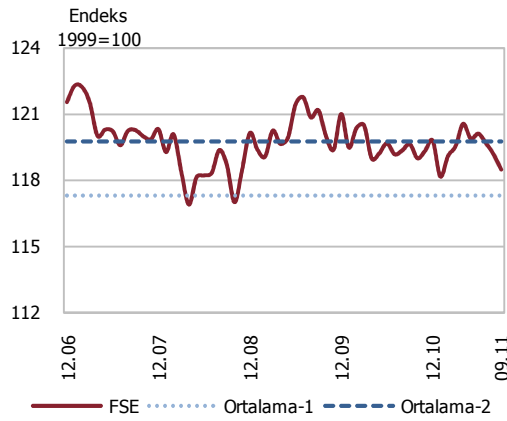
Grafik III.47 Senaryo Analizi Sonuçları

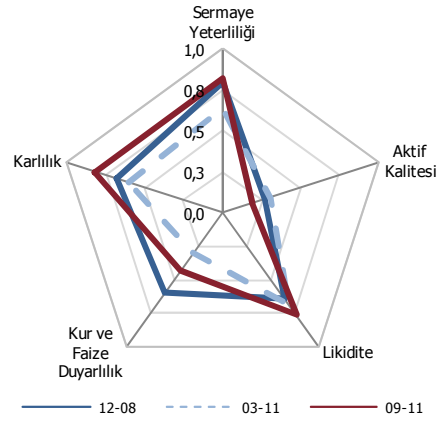
Kaynak: TCMB hesaplamaları

Bankacılık sektörüne ilişkin göstergeler bankacılık sektörünün finansal sağlamlığının devam ettiğini göstermektedir. Sektörün aktif kalitesindeki olumlu seyrin devam etmesine rağmen net faiz marjındaki daralma ve faiz dışı giderlerdeki artmayla birlikte kârlılık performansı göstergeleri düşüş eğilimine girmiştir. Bununla birlikte, kredilerdeki artışa bağlı olarak sermaye yeterliliği rasyosu gerilemesine rağmen yasal ve hedef rasyoların üzerinde gerçekleşmektedir. Bilanço içi yabancı para pozisyon açığı artmakla birlikte yabancı para bilanço dışı fazlası sayesinde yabancı para net genel pozisyonu oldukça düşük düzeyde seyretmektedir. Bankacılık sektörünün likidite yeterlilik oranları, 1. ve 2. vade dilimleri için hem toplamda hem de yabancı parada yasal oranların üzerindedir. Ancak, likidite oranları menkul değerlerdeki belirgin azalışın etkisiyle düşüş eğilimine girmekte ve zorunlu karşılıklardaki değişiklikler söz konusu oranın değişiminde belirleyici olmaktadır. Bu gelişmelere bağlı olarak 2011 yılı Eylül ayı itibarıyla finansal sağlamlık endeksi 118,5 olarak gerçekleşmiş olup, sektör sağlam yapısını korumaktadır (Grafik III.48 ve Grafik III.49).

Grafik III.48. Finansal Sağlamlık Endeksi^{1,2}**Kaynak: BDDK-TCMB**

(1) Kullanılan "Ortalama 1" Aralık 1999 – Eylül 2011 ve "Ortalama 2" Ocak 2004-Eylül 2011 ortalamasıdır.
 (2) Çalışma esasları farklılık gösterdiğinden yapılan değerlendirmelerde katılım bankaları hariç tutulmuştur.

Grafik III.49. Bankacılık Sektörü Makro Gösterimi¹**Kaynak: BDDK-TCMB**

(1) "Finansal İstikrar Makro Gösterimi"nin bir alt alanı olarak hesaplanmaktadır.

Küresel ekonomiye ilişkin belirsizliklerin artması ve ülkemizde kredilere ilişkin alınan tedbirlerin etkisinin belirginleşmesi nedeniyle önümüzdeki dönemde kredi artış hızındaki yavaşlamanın devam etmesi beklenmektedir. Küresel belirsizlikler nedeniyle önümüzdeki dönemde yurt dışı talebin zayıf seyrini devam ettirmesi ve alınan tedbirlerin etkisiyle yurt içi talepte son dönemde gözlenen yavaşlamanın sürmesi beklenmekte olup, iç ve dış talepte yaşanan dengelenmenin istikrarlı olarak devam ettirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda özellikle tüketici kredilerindeki mevcut büyüme eğiliminin yılın kalan kısmında bir miktar daha yavaşlatılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bankamız küresel ekonomideki gelişmeleri yakından izleyerek belirlenen strateji çerçevesinde yurt içi piyasalardaki istikrarı sağlamak için gerekli politika tedbirlerini gecikmeksizin almaya devam edecektir.